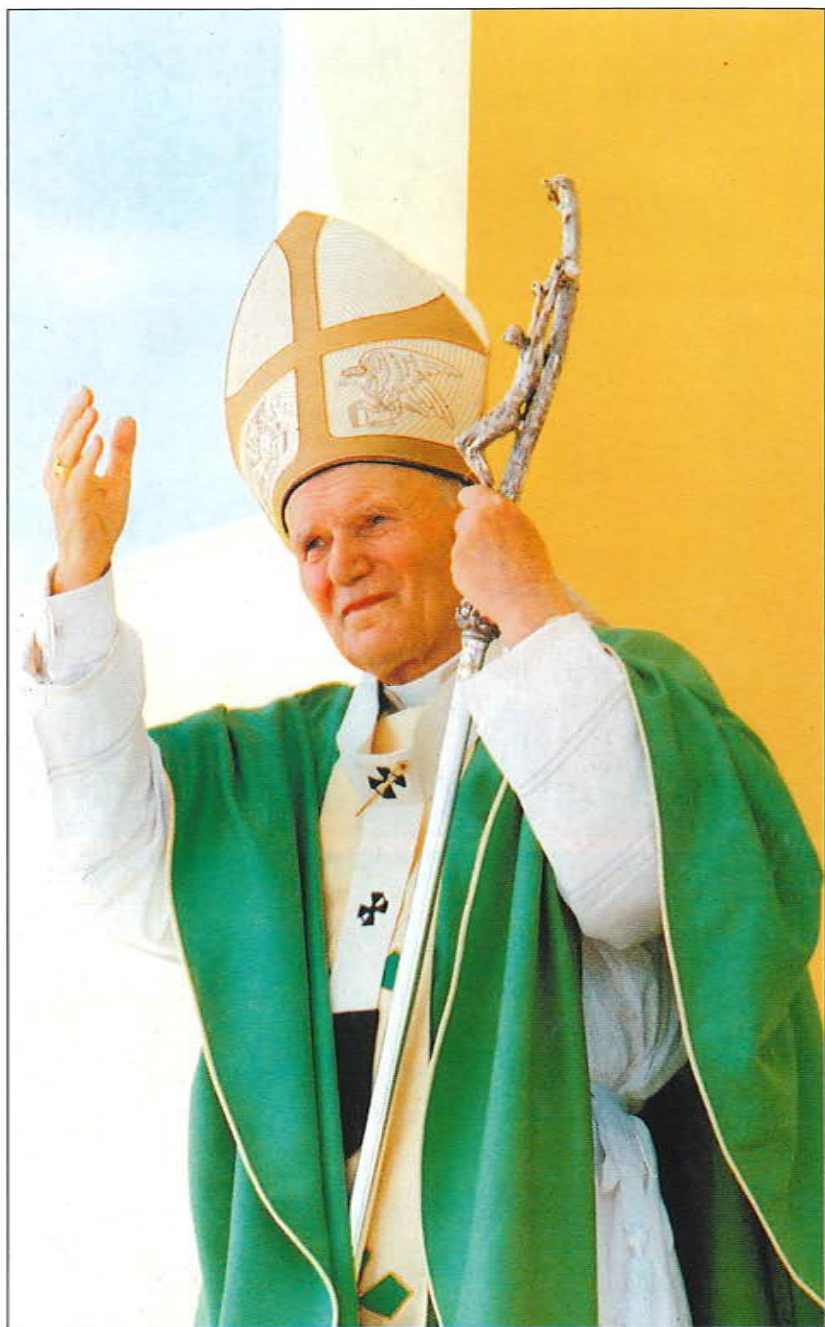




NAŠA KATEDRALA

9 (2005) ZAGREB

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:726



DRAGI MOJI HRVATI!

**ODBOR ZAGREBAČKE
NADBISKUPIJE
ZA OBNOVU KATEDRALE**

Mons. Josip Klarić
Mons. Vladimir Stanković
Mr. Stjepan Večković
Preč. Mirko Totović
Preč. Mijo Gabrić
Preč. Juraj Jerneiç
Mijo Golubić
Prof. dr. Ivo Podhorsky
Prof. dr. Zorislav Horvat
Dipl. Inž. Zvonimir Rukavina
U ime Gradskog zavoda
za zaštitu spomenika kulture:
Prof. Silvije Novak
Dipl. Inž. Zrnka Oštrić

NAŠA KATEDRALA
Časopis Odbora zagrebačke
nadbiskupije za obnovu katedrale
10000 Zagreb, Kaptol 31
Tel. 48-14-705 ili 48-12-032
Fax 48-12-038
Žiro račun kod
Zagrebačke banke
UPRAVA KATEDRALE
2360000-1101559611
ili kod Privredne banke
OBNOVA KATEDRALE
2340009-1110099490

Direktor Josip Klarić
Glavni urednik Mijo Gabrić
Tehnički urednik Anica Mudrić

Uredničko vijeće: Damir Foretić,
Zorislav Horvat, Silvije Novak,
Zrnka Oštrić, Ivo Podhorsky,
Zvonimir Rukavina

Fotografije: Foto-arhiv GK,
Z. Atletić, J. Kopi, N. Pintarić, N.
Predović, Z. Rukavina,
D. Foretić

Časopis izlazi povremeno
Naklada 3000 primjeraka
Grafička priprema:
Glas Koncila, Kaptol 8
10000 ZAGREB
Tisak: Offset Markulin, Lukavec

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:728

UVODNO SLOVO



Kao što se obnova katedrale odvija uz znatne poteškoće, tako je i ovaj broj imao svojih zastoja ali ipak na našu radost izlazi. Svojim sadržajem sličan je dosadašnjim, no donosi i nešto novo. Usmjeruje naše razmišljanje na staru katedralu ali još više nas podsjeća na obnovu i radove koji su izvedeni u prošloj godini. U časopisu isto tako razmišljamo i o onom što je pred nama, tj. o obnovi portala.

Razmišljanja o načinu obnove portala mogla bi biti znatan doprinos lakšoj, jednostavnijoj, jeftinijoj a u isto vrijeme uspješnoj obnovi glavnog portala katedrale.

Za obnovu portala raspisan je natječaj, na koji se prijavilo 15 ponuđača. Njihova stručnost nije upitna, ali su cijene vrlo neusklađene.

U časopisu donosimo i podatke o novom zagrebačkom pomoćnom biskupu, o događanjima u katedrali, popis darovatelja u 2004. godini kao i onih koji su do zaslaska ovog broja dali svoj doprinos u 2005.

Sadržaj:

Papa Ivan Pavao II.	1
Mons. Valentin Pozaić, novi zagrebački pomoćni biskup	5
Karl Weiss: Zagrebačka katedrala	6
Zorislav Horvat: Grbovi biskupa Eberharda	9
Zvonimir Rukavina: Obnavljanje katedrale u 2004. godini	14
Damir Foretić i Lidija Krolo: Obnova glavnog portala	21
Damir Foretić: Pokusno čišćenje glavnog portala zagrebačke katedrale	25
S. Lina Plukavec: Bl. Augustin Kažotić u katedrali i Zagrebačkoj nad/biskupiji	29
Zbivanja u katedrali u 2004. godini	38
Darovatelji za obnovu	41
<i>Oglasi</i>	46

Uz zahvalnost suradnicima i darovateljima želimo
ugodno čitanje časopisa

Odbor

PAPA IVAN PAVAO II.

(Karol Wojtyła)

Papa Ivan Pavao II. preminuo je u Vatikanu u subotu 2. travnja 2005. u 21,37 sati u 85. godini života i 27. godini svoga pontifikata.

- rođen 18. svibnja 1920. u Wadowicama u Poljskoj.
- za svećenika zaređen 1. studenog 1946. u Krakovu.
- za pomoćnog krakovskog biskupa zaređen 28. rujna 1958.
- krakovskim nadbiskupom imenovan 30. prosinca 1961.
- uvršten u kardinalski zbor 28. lipnja 1967.
- za papu izabran 16. listopada 1978.
- preminuo u Vatikanu 2. travnja 2005.
- sahranjen u bazilici sv. Petra u Rimu 8. travnja 2005.

Za vrijeme svog pontifikata obišao je cijeli svijet i posjetio mnoge države. U njegovoj prebogatoj djelatnosti napominjemo one događaje koji su neposredno vezani uz Hrvatsku.

– Prvi je priznao samostalnost Republike Hrvatske 13. siječnja 1992.

– Prvi put je posjetio Hrvatsku 10.-11. rujna 1994. u povodu slavljenja 900. obljetnice uspostave Zagrebačke biskupije i prvog povijesnog spomena grada Zagreba.

– Drugi put je posjetio Hrvatsku povodom proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca 2. i 3. listopada 1998.

– Treći posjet je bio od 6.-9. lipnja 2003. Tada je posjetio Dubrovnik, Osijek i Đakovo, Rijeku i Zadar.

Svaki pohod Hrvatskoj bila je prigoda da nam Papa uputi divne riječi ohrabrenja kao i životne smjernice na raskršćima i nepoznanicama života.

Upravo sada nakon njegove smrti mnogo je napisanih riječi i razmišljanja o njegovim porukama kako svijetu tako i nama pa se prisjećamo tih riječi i poruka te pitamo, da li je



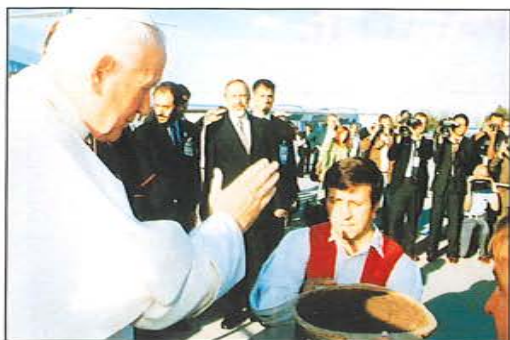
to bilo sjeme koje je palo »u dobru zemlju i donijelo plod ili je palo na kamen, na ugaženi put, u trnje«.

Budući da je pri prvom i drugom dolasku u našu domovinu posjetio zagrebačku katedralu te da nam je u njoj i ispred nje uputio očinsku riječ, želimo se podsjetiti upravo na te riječi, misli, poruke i preporuke.

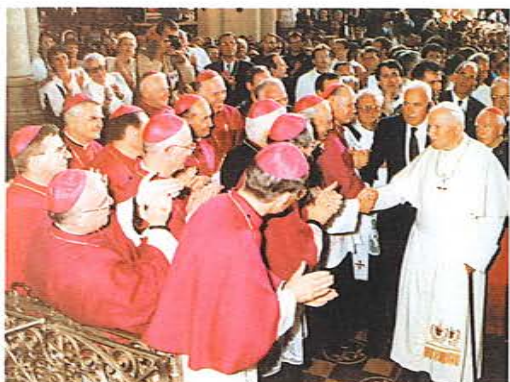
10. rujna 1994. u zagrebačkoj katedrali:

– **Svećenicima i redovnicima:**

– »Svećenici su potrebni svijetu, jer je Krist potreban svijetu. Bogu posvećene osobe potrebne su, jer čovjek mora biti neprestano pozivan na duhovne i vječne vrijednosti. Budite uvijek duboko uvjereni da budućnost Crkve velikim dijelom zavisi od svetih svećenika i redovnika, koji su jedno srce i jedna



Blagoslov hrvatske grude 1994. godine



Susreti u prepunoj katedrali



Papa u katedrali - ispunjena davna želja kardinala Kuharića

duša sa svojim biskupima i svojom subraćom.«

– »Budite vjerni svojem svećeničkom pozivu. Neka euharistija i molitva dadu smisao vašeg apostolata, ohrabreni spoznajom da Božji duh pobjeđuje, da je njegova milost jača od ljudske zloće, da će ljubav a ne mržnja imati posljednju riječ.«

– »U ovom povijesnom trenutku, kada je ovaj apsurdni i surovi rat opustošio balkanske zemlje, okomivši se i na vašu domovinu, iskopavši ponor mržnje koji samo Evanđelje može nadvladati. Vi svećenici, koji za vrijeme svete mise proživljavate i uprisutnjujete 'u osobi Krista' golgotsku Žrtvu, pozvani ste da budete uvjereni svjedoci Onoga koji umirući nije oklijevao reći: 'Oče, oprosti im!'«

– »Osjećam dužnost pohvaliti tolike svećenike, redovnike i redovnice koji su znali, u tragičnim danima ovoga rata, dijeliti s narodom sudbinu prognanika, prilagodivši se životu u ponižavajućim i nestalnim prilikama. Budite i dalje bliski tim vašim vjernicima, kojima je potrebna vaša ljubav i vaša nesebična služba, da se odupru sadašnjim nevoljama te da sačuvaju živu nadu u bolju budućnost. Neka iz vaših riječi i vašeg ponašanja uvijek zrači jasno uvjerenje da su svi ljudi sinovi istog Oca koji je na nebesima.«

– **Sjemeništarcima:**

– »Misleći na svećenički odgoj, vrlo mi je drago od srca pozdraviti ovdje prisutne sjemeništare, koji su nada za budućnost Crkve. Predragi, živite godine provedene u sjemeništu kao razdoblje velike 'prisnosti' s Kristom. Naučite upoznati Njegovo 'srce', da biste postali svećenici po Božjem srcu, žive i vjerne slike Dobrog Pastira.«

– **Laicima:**

– »Nužno je i hitno promicati dobro osposobljen laikat, koji će znati surađivati, osobito na području kateheze i socijalne skrbi.«

– **Časnim sestrama:**

– »Dobro poznajem vaše radosno svjedočenje ljubavi prema Isusu Kristu i prema braći ljudima. Poznate su mi vaše nade kao i vaši problemi i sve vaše patnje. Vrlo cijenim vaše djelovanje u župama, gdje radite kao katehistice, sakristanke, orguljašice. Cijenim

vaš rad s djecom i starcima te vašu službu u bolnicama. Pozivam vas: ustrajte radosno u evangelizaciji i u svjedočenju ljubavi. Gospodin je s vama i služi se i vašim radom, koliko dragocjenim toliko skromnim, da bi nastavio svoje djelo spasenja među narodima ove, Njemu tako drage zemlje.«

– **Sestrama u strogim zatvorenim zajednicama:**

– »Ostanite vjerne vašoj izvornoj karizmi. Vi ste kontemplativna duša Crkve. Ustrajte u pozivu da budete budni čuvari Apsolutnog, stalno u dijalogu s Bogom, da biste mu prikazivale 'radosti i nade, tuge i tjeskobe današnjega čovjeka' (GS,1), te isprositi milosrđe i oprostjenje koje treba razliti na toliku braću i sestre u nevolji. Vaše su molitve i vaše svjedočenje potrebni hrvatskom svećenstvu i redovništvu i cijelom hrvatskom narodu kao znak potpunog predanja života koji sve stavlja na kartu vječnosti.«

2. listopada 1998. ispred katedrale:

– **Mladima:**

– »S ljubavlju se posebno obraćam tebi, mladeži, koja si se okupila u tako velikom broju dočekavši me na dolasku i drago mi je što ovo moje hodočašće počinje u znaku mladeži. U vama pozdravljam budućnost ovih krajeva i Crkve u Hrvatskoj. Krist danas kuca na vrata vaših srdaca. Znajte ih otvoriti i primite Ga. On ima pravi odgovor na vaša očekivanja. S Njim ćete, praćeni pogledom punim ljubavi Djevice Marije, moći na stvarateljski način izgrađivati naum svoje budućnosti.«

– »Svaki građanin, a navlastito vjernik, ima točno određenu odgovornost za svoju domovinu. Vaša zemlja od vas očekuje značajan doprinos na raznim područjima društvenog života, gospodarstva, politike, kulture. Njezina će budućnost biti bolja u onoj mjeri u kojoj se svatko od vas bude znao zauzeti za poboljšanje samoga sebe.«

– »Ljudski život na zemlji nosi sa sobom raznovrsne teškoće. One se, sigurno, ne mogu rješavati bijegom u hedonizam, u konzumizam, u drogu ili u alkohol. Potičem vas da se odvažno suočavate s protivštinama i da rje-



Svečana večernja



Papa predaje kardinalu Kuhariću moćnik sv. Leopolda Bogdana Mandića

šenja tražite u svjetlu Evanđelja. Znajte ponovno otkriti bogatstvo vjere te iz njega crpite snagu za odvažno i dosljedno svjedočenje.«

– **Vjernicima:**

– »Žarko želim da pučanstvo Hrvatske i u budućnosti ostane vjerno Kristu. U toj se vjernosti nalazi tajna prave slobode, jer 'za slobodu nas Krist oslobodi' (Gal. 5,1). A sloboda je, kako pjeva vaš pjesnik, 'dar, u kom sva blaga višnji nam Bog je do' (I. Gundulić).«



Papa u katedrali na grobu bl. Alojzija Stepinca – 2. listopada 1998.



Podno prepune bistričke Kalvarije proglasio je blaženim kardinala Alojzija Stepinca 3. listopada 1998.

MONS. VALENTIN POZAIĆ

NOVI POMOĆNI BISKUP ZAGREBAČKI



Papa Ivan Pavao II. imenovao je isusovca dr. o. Valentina Pozaića, profesora kršćanske etike na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, pomoćnim biskupom Zagrebačke nadbiskupije. Imenovanje je objavljeno 2. veljače, na blagdan Prikazanja Gospodnjega, pri proslavi Svjetskog dana posvećenog života, koji se slavio u katedrali.

Tom prilikom kardinal Bozanić predstavio je novog biskupa i objavio da će mu posebna briga biti redovnici i redovnice i članovi drugih zajednica posvećenog života u Zagrebačkoj nadbiskupiji.

Novoimenovani biskup Pozaić rođen je 15. rujna 1945. godine u župi Marija Bistrica u pobožnoj i brojnoj obitelji. Roditelji su mu Janko i Agata r. Salar, sada su pokojni. Osnovnu školu je pohađao u Selnici i Bedekovčini, a gimnaziju u Zagrebu na Šalati. Tada je odlučio stupiti u Družbu Isusovu. Filozofsko-teološki studij završio je u Zagrebu na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu.

Za svećenika je zaređen 24. lipnja 1973. godine. Studij nastavlja u Rimu na Papinskom sveučilištu Gregorijana, gdje je doktorirao 1984. godine. Od 1977. do 1979. bio je član uredništva hrvatskog programa Vatikanskog radija.

Nakon završenog studija preuzeo je službu profesora moralne teologije na FTIDI-u. Osnovao je Centar za bioetiku, bio na specijalizaciji u Americi u Washingtonu i Europi u Londonu i Barceloni. Objavio je mnoštvo članaka u stručnim časopisima i autor je nekoliko knjiga.

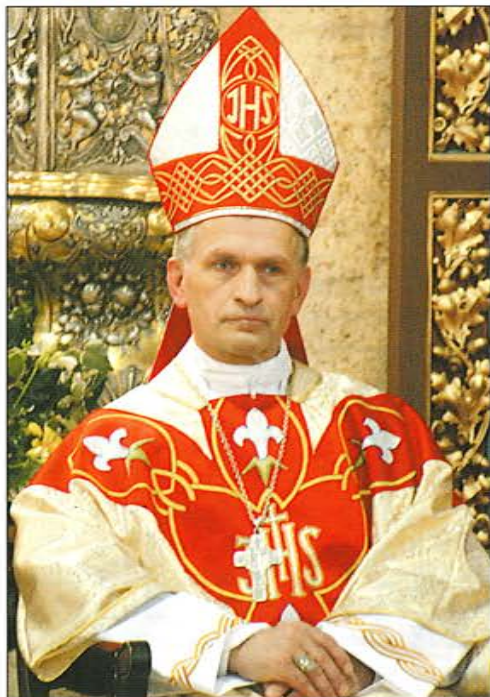
Od 1990. član je vijeća Hrvatske biskupske konferencije za nauk vjere i za obitelj. Od 1994. do 2000. bio je rektor Kolegija Družbe Isusove na Jordanovcu.

Imenovavši ga biskupom Papa mu je, kako je to običaj, dodijelio naslovnu titulu biskupa pićanskog, tj. nekadašnje biskupije sa sjedištem u Piću u Istri.

Objavivši imenovanje kardinal Josip Bozanić čestitao je novom biskupu i zaželio zagovor Marije Majke Crkve te velikih zagrebačkih pastira bl. Augustina Kažotića i bl. Alojzija Stepinca.

S najboljim željama i mi se pridružujemo ovoj čestitci.

Na blagdan sv. Josipa 19. ožujka 2005. na svečanom euharistijskom slavlju o. Pozaića zaređio je nadbiskup zagrebački kardinal Josip Bozanić a suzareditelji su bili zagrebački pomoćni biskupi Josip Mrzljak i Vlado Košić, a svoje ruke na ređenika položili su i apostolski nuncij u RH Francisco-Javier Lozano i gotovo svi hrvatski biskupi.



Karl Weiss

ZAGREBAČKA KATEDRALA (DER DOM ZU AGRAM)

Beč, 1860.

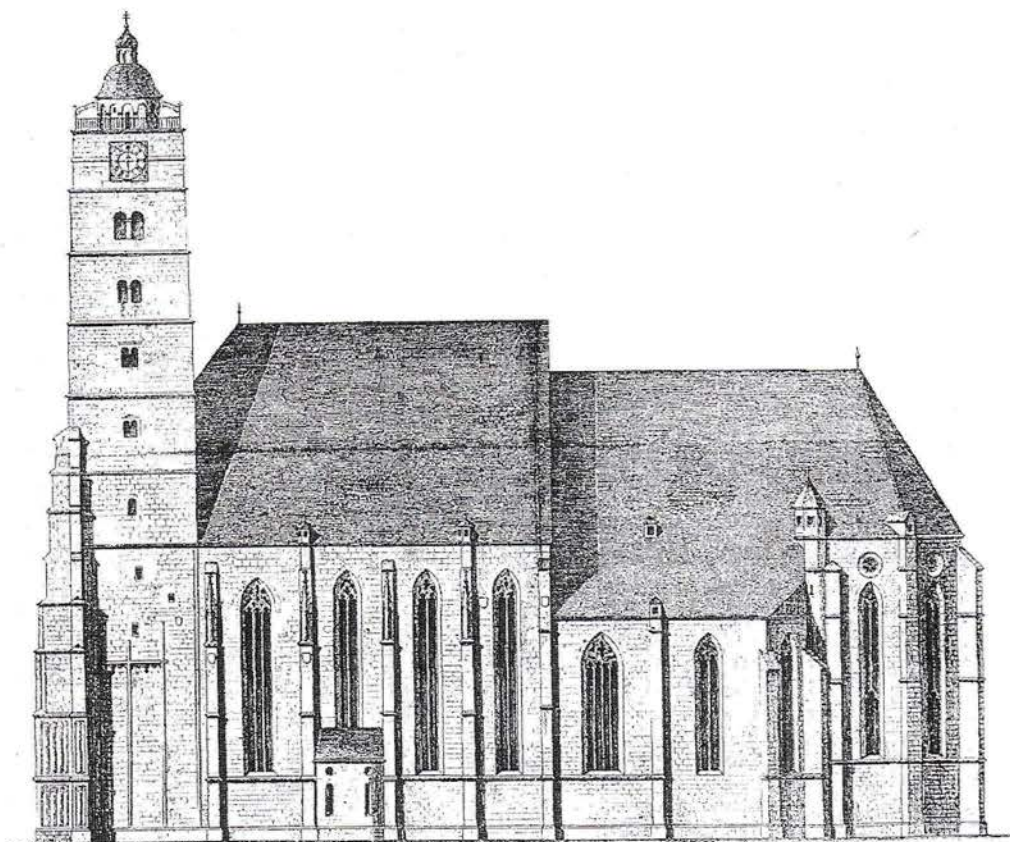
Prevela Zrnka Oštrić



III. VANJSKI IZGLED (Nastavak)

Vanjski izgled katedrale, koja svojim kvadrima u smeđem tonu stvara vrlo ugodan utisak, predstavlja se posjetiteljima doista u svom izvornom obliku. Katedrali su prigradeni, na jednom dijelu sjeverne strane sakristija i na južnoj strani (sl. B) između trećeg i četvrtog kontrafora jedna mala kapela, a između petog i šestog kontrafora, na velikom luku spojni hodnik između katedrale i nadbiskupske palače.

Na zapadnoj strani katedrale privlače na sebe pozornost najprije dva korpusa tornja (usporedi sl. B i sl. 19). Od sjevernog tornja su iz starijeg doba izgradnje očuvana tri kata. Na njega je u kasnijem periodu suzujući se prema gore nastavljeno još pet etaža, koje su podijeljene fasadnim vijencima, završavajući nad zadnjom etažom sa malom kupolom. Površine dvaju donjih katova su horizontalno podijeljene sa dvije uspinjuće lezene, a u vertikalnom smjeru ispod vijenca prvog kata frizom, koji je oblikovan iz malih lukova djetelina, čiji



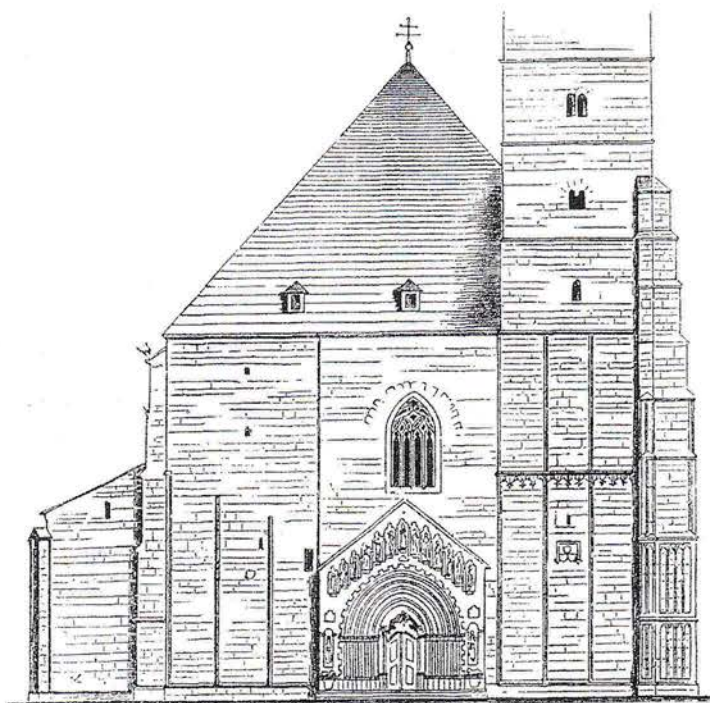
Slika B

kraci završavaju u ornamentu iz ljiljana. Ista raspodjela nalazi se i na tornju u smjeru južne bočne lađe, ali još samo u djelomično izlomljenim dijelovima, s razlikom da se u frizu ornamentu ljiljana izmjenjuju na dva mjesta s ornamentiranim glavama ovna. Slika 20. prikazuje jedan dio toga zanimljivog i lijepo izrađenog ukrasa. Na fasadi su poprilično na sredini prvoga kata postavljena i tri grba – od čega dva jedan pored drugoga, a treći iznad njih. Gornji samostojeći grb je onaj kuće Anjou, podijeljen u dva polja, od kojih lijevi sadrži šest ljiljana, a desni tri rijeke. Donji desni grb prikazuje jedno rašireno krilo, a lijevi kacigu s perom. Isti toranj je flankiran s jako ispupčenim kontraforom, koji se jako sužuje u sedmostruknoj podjeli i uzdiže se do iznad treće etaže. Površine obiju donjih odjeljaka okružene su torusom i užljebinom, i unutra bogato razvedene slijepim kružićima u obliku trolista, koja su nošena malim stupićima s ornamentiranim kapitelima i okruglim soklima (sl. 21). Površine trećeg i četvrtog kata su naprotiv jednostavno uokvirene torusom i užljebinom. Svaka etaža je ukošena s jednom poklopnicom i profilirana torusom i užljebinom.

Sjeverni toranj je sasvim neizgrađen i dosiže visinu do dva kata, ne dalje od krovnog vijenca. Kako je čitljivo barem iz dijelova očuvanih poteza lezena, bila je podijeljena i tamošnja površina najmanje u vertikalnom smjeru. Nedostaje kontraforno pojačanje korpusa tornja, i njegov je ugao samo uokviren lagano ispupčanom lezenom.

Srednji dio fasade je probijen šiljato lučnim prozorom, na čijem je mjestu prije vjerojatno bio kružni, kako to naznačuju položaji kamena.

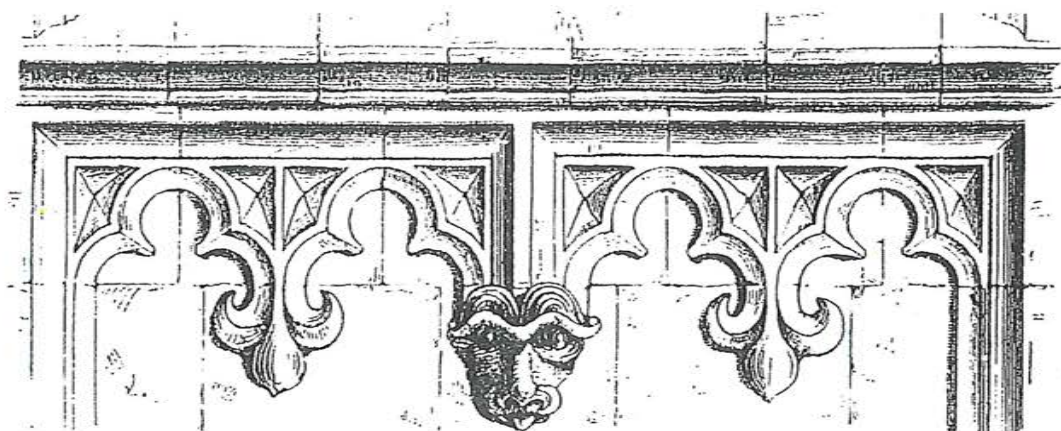
Ispod toga prozora je glavni ulaz u katedralu s portalom (usporedi sl. 19) koji je uoč-



Slika 19

ljivo sličan onom na romaničkoj crkvi Sz. Jaka, bez da taj potiče kao onaj potonji iz romaničkog umjetničkog razdoblja. Ovdje nailazimo naime na zanimljivu pojavu, da je u sredini XVII. stoljeća, dakle u doba klasicizma, u koje doba je prema izvornim podacima portal sagrađen, ponovno uvedena u primjenu romanička umjetnička forma. Ova se pojava može samo tako objasniti, da je u stvarnosti na mjestu sadašnjeg portala stajao stariji romanički, koji je u XVII. stoljeću trebalo zbog dotrajalosti rekonstruirati, u kojoj prigodi se obnovila stara forma, da bi se možda mogli primjereno upotrijebiti pojedini građevni dijelovi. Da je na mjestu sadašnjeg portala stvarno stajao romanički, dokazuju i dva lava, koja još i sada stoje na obje strane portala postavljena na dva postamenta i posjeduju karakter sličnih romaničkih skulptura.

Sadašnji portal iskače – u nešto istaknutom položaju – iz sredine fasade, povlači se prema unutra i natkriven je zabatom. Stvarno predvorje portala sastoji se iz četiri para stupova, koji su prateći romaničku stilsku tradiciju



Slika 20

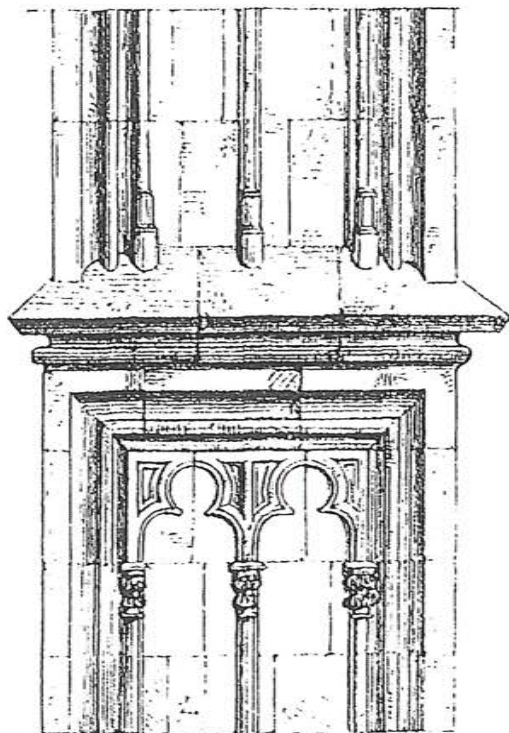
postavljeni u četverokutne niše. Podnožja stupova su ukrašena priljubljenim lisnim ornamentima. Kapiteli su međutim imitacije grčkih formi, dva od njih posebno potpuno u jonskom stilu. Baze su atičke s daleko istaknutim, ipak ravno pritisnutim oblinama i položene su na visokim nerazvedenim podnožjima.

Uglovi između stupova su bez ukrasa. Na kapitelima stupova leži jedan sasvim uski arhitrav, iznad kojeg se u šiljatim lukovima dižu torusi, koji imaju istu debljinu kao dršci stupova i njima odgovarajuće su ukrašeni.

Peti par stupova, najprije prikladan za predvorje portala, je veći i jači od ostalih parova stupova i pripada neposredno pleteničnoj dekoraciji vrata i timpanona. Cijelo predvorje portala je kao u Sz. Jak-a uokvireno zupčastim ornamentima. S obje strane portala u nišama sa školjkastim nadsvođem stoje desno sveti Ladislav, lijevo sveti Stjepan, a iznad tih skulptura nalazi se navještenje Marije, desno Marija kleči ispred zipke, a lijevo je anđeo koji drži ljljan. U zabatnom polju u trolisno oblikovanim nišama, koje su poduprte stupovima, su smješteni Isus i dvanaest apostola.

Materijal iz kojeg je bio izgrađen portal, je loš pješčenjak, koji se lagano lomi, i samo torusi u profilaciji luka su izrađeni od tvrdega kamena. Obzirom da ornamentima, kojima su oni ukrašeni, imaju jači karakter, nije nezamislivo da je najveći dio profilacije luka izrađen iz još starijeg romaničkog portala.

Skulpture u trolisno oblikovanim nišama – kako proizlazi iz poze draperije na odorama, te obliku pojedinih atributa – pripadaju u cijelosti XVII. stoljeću.



Slika 21

Zorislav Horvat

GRBOVI BISKUPA EBERHARDA (1397-1406; 1410-1419) NA ZAGREBAČKOJ KATEDRALI



Zagrebački je biskup Eberhard (1397-1406; 1410-1419) vrlo zaslužan za nastavak gradnje zagrebačke katedrale početkom 15. st. Potvrda Eberhardova djelovanja bila je količina njegovih grbova u unutrašnjosti i na pročeljima katedrale: prije regotizacije krajem 17. st. bilo ih je čak 14!, no neke je maknuo Bollé a ostale uglavnom nadomjestio replikama.

Na grbu biskupa Eberharda bio je – prema našim poznatim heraldičarima – okrunjeni lav, uzdignut na stražnje noge, okrenut lijevo (heraldički desno) u štitu obrubljenom šiljcima (sl. 1a, sl. 1b) (Bojničić, Zmajić).



Slika 1

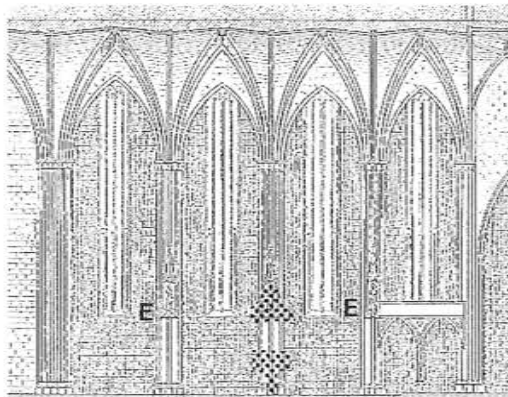
Grb biskupa Eberharda Albena prema raznim autorima a) I. Bojničić, *Der Adel von Croatien und Slavonien* b) B. Zmajić, *Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa* c) A. Gulin, *Srednjovjekovni pečati zagrebačkih biskupa*

I kod Bojničića i kod Zmajića, lav je okrenut na lijevo (heraldički desno), što odgovara pravilima heraldike. Na katedrali je većina grbova okrenuta na desnu (heraldički lijevu) stranu, što bi odgovaralo nezakonitoj djeci ili pak ženskom dijelu obitelji, nejasno je kako je do toga došlo. Na Eberhardovim pečatima lav je okrenut ispravno, na lijevu (heraldički desnu) stranu (A. Gulin, sl. 1c).

Grbovi su se nalazili:

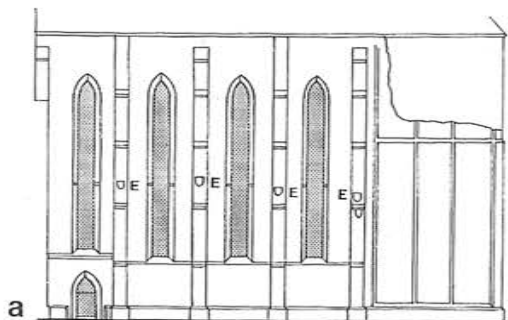
- u unutrašnjosti:
- na stupovima broda, na kapitelima, koji su nekada nosili kipove svetaca, ili ispod njih (svi su uklonjeni) (sl. 2)

- u jugozapadnom kutu južnog broda, na kapitelu, koji je nosio dijagonalno rebro svoda.
- na pročeljima:
- jedan se grb nalazi na zapadnom pročelju, u podnožju sjevernog zvonika, na visini 5-6 m nad tlom (sl. 3) na sjevernom pročelju broda, na svakom se upornjaku nalazi po jedan grb, u svemu četiri grba;



Slika 2

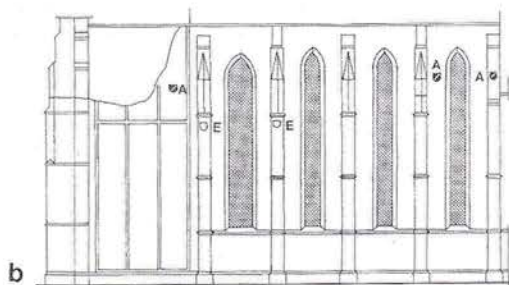
Presjek broda katedrale s naznačenim mjestima grbova biskupa Eberharda: na srednji je stup god. 1696. ugrađena propovjedaonica i uklonjen grb (K. Weiss, detalj)



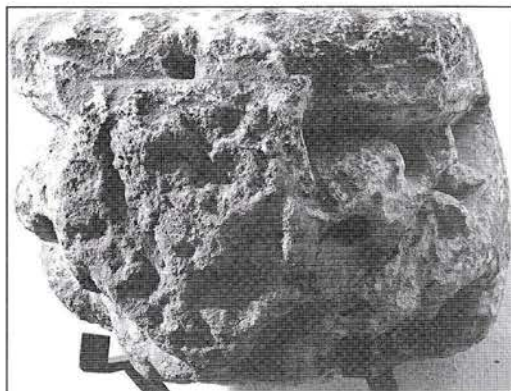
Slika 3

Skice pročelja katedrale s naznačenim mjestima grbova biskupa Eberharda (E): a) sjeverno pročelje

– na južnom pročelju broda, na dva zapadna kontrafora nalaze se dva grba biskupa Eberharda.

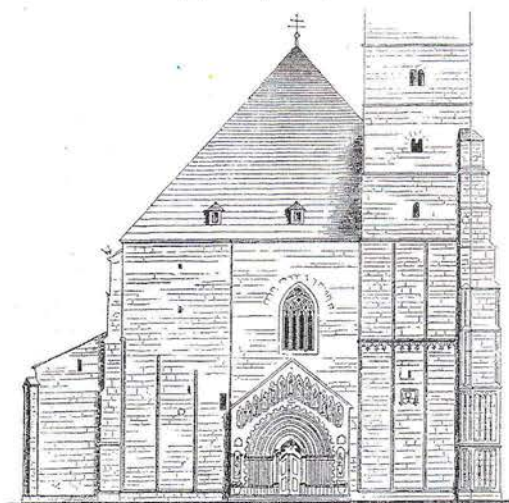


b) južno pročelje



Slika 4

Hrvatski povijesni muzej u Zagrebu, Lapidarij, kapitel s grbom biskupa Eberharda, vjerojatno jedan od nosača kipova svetaca u brodu (Foto: Branko Balić)

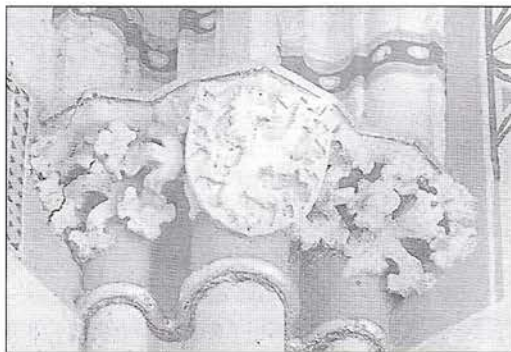


c) zapadno pročelje preuzeto je od Karla Weissa, *Der Dom zu Agram*

Eberhardovi grbovi u unutrašnjosti

H. Bollé je uklonio pet grbova sa stupova broda, dok je šesti bio uklonjen još 1696. prigodom ugradnje propovjedaonice, koju je izradio Mihajlo Kusa. Jedan od grbova, skupa s kapitelom danas je pohranjen u Lapidariju Hrvatskog povijesnog muzeja (sl. 4)

Kapitel i grb su dosta oštećeni, no dovoljno sačuvani da ih se prepozna i opiše: okrunjeni lav, uzdignut na stražnje noge, okrenut na desno (heraldički lijevo), stoji u štitu koji je obrubljen šiljcima. Lijevo i desno od grba vidi se vijenac, koji je opasivao stup, približno na trećini visine i pokrivao promjenu profilacije stupa.

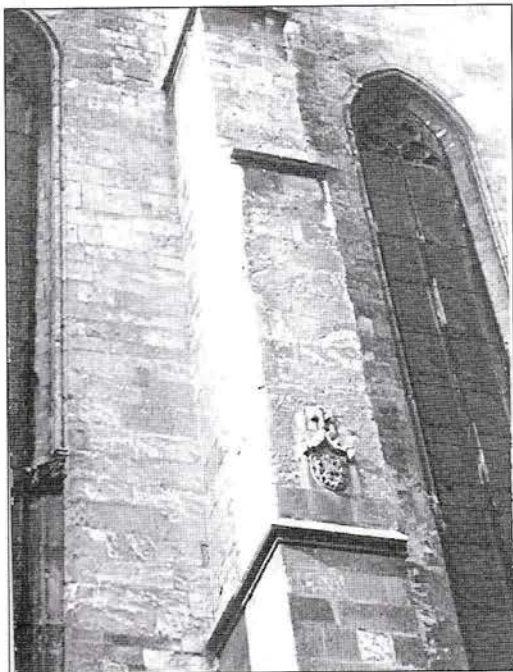


Slika 5

Grb biskupa Eberharda na kapitelu, koji nosi rebro svoda u jugozapadnom kutu južnoga broda katedrale (Foto: Nenad Gattin)

Eberhardovi grbovi na pročeljima

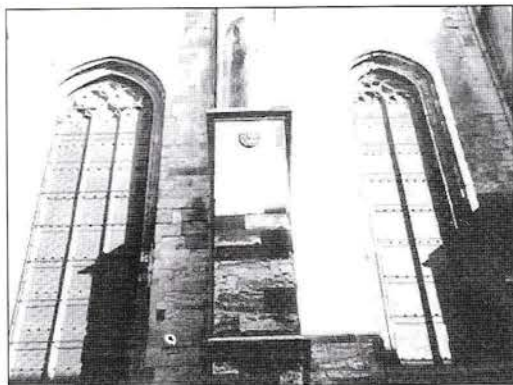
Svi se Eberhardovi grbovi na pročeljima nalaze na upornjacima (sl. 3 i sl. 6), a samo jedan na zidu zapadnog pročelja. Smještaj grbova rječito nam govori do koje visine je bila katedrala izgrađena oko 1400. god. Grbovi na sjevernim upornjacima ukrašeni su još malim



Slika 6

Grbovi biskupa Eberharda na kontraforu sjevernog broda (Foto Z. Horvat, 1970.)

zastornastim vijencima, koji nedostaju na južnim (sl. 7). Čini se da su grbove, pa dakle i ziđe, gradili i klesali različiti majstori, što ne treba čuditi, s obzirom na činjenicu da je biskup Eberhard biskupovao u dva navrata: 1397.-1406. i 1410.-1419. god. U međuvremenu od 1407. do 1410. gradilište najvjerojatnije miruje: prva je grupa otišla, a nakon nekoliko godina došla je druga, koja je radila drugačije,



Slika 7

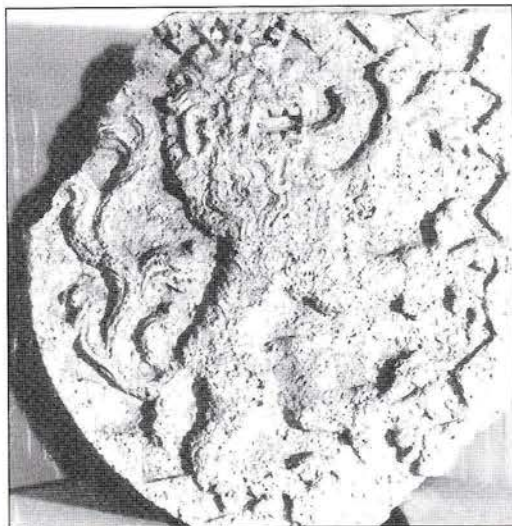
Grb biskupa Eberharda na kontraforu južnog broda (Foto: Z. Horvat, 1970.)

prema svom znanju i sposobnostima. Ova se razlika u načinu rada i oblikovanja osjeća i u unutrašnjosti broda: baze stupova su izrazito drukčijeg oblika, a moguće je da su drukčije bili oblikovani i kapiteli koji su nosili kipove svetaca. Drukčije je oblikovano i kružište pro-



Slika 8

Grb biskupa Eberharda na zapadnom pročelju u podnožju sjevernog zvonika (Foto: Z. Rukavina)



Slika 9

Muzej grada Zagreba, grb biskupa Eberharda, vjerojatno sa zapadnog pročelja katedrale (Foto: Jozo Vranić)

zora južnog broda. Grb na zapadnom pročelju, skupa s pripadajućim vijencem je Bolléova replika, no pretpostavimo da je ponovljen originalan oblik. Grb je isklesan s posebnom pažnjom, naglašen je zastornasti vijenac iznad štita grba, dok je lav u štitu isklesan u visokom reljefu (sl. 8), drukčije od ostalih, koji su dati dosta plošno. Očito se ovdje odmah uz ulaz u katedralu htjelo naglasiti važnost osobe biskupa Eberharda, koji je bio kancelar kralja Sigismunda u Budimu.

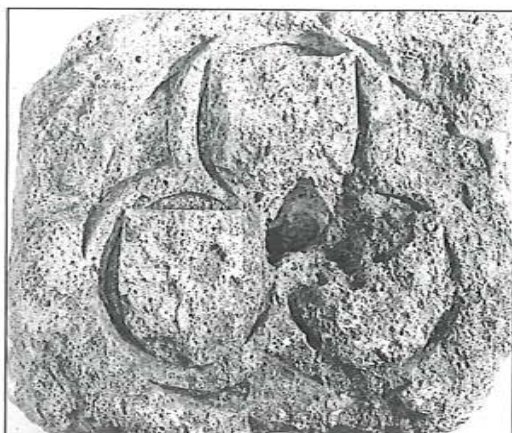


Slika 10
Muzej grada Zagreba, grb biskupa Eberharda, možda s južnog pročelja katedrale
(Foto: Jozo Vranić)

U muzeju grada Zagreba sačuvana su dva grba biskupa Eberharda sa Zagrebačke katedrale: Jedan od njih je vrlo pomno isklesan (sl. 9) te možemo pretpostaviti da je stajao oštećen (sl.10) i možemo s koliko-toliko sigurnosti pretpostaviti da je stajao na jednom od upornjaka broda. No, naravno, nije rečeno da ovaj grb nije mogao stajati na nekom drugom, nama danas nepoznatom mjestu...

Ploča s trostrukim grbom s Medvedgrada

I na kraju spomenimo još trostruki grb s Medvedgrada, pohranjen u Hrvatskom povijesnom muzeju (sl. 11).



Slika 11
Hrvatski povijesni muzej u Zagrebu, Lapidarij, trostruki grb s Medvedgrada
(Foto: Branko Balić)

Grbovi su ukomponirani u gotički trolist. Kamen s grbovima je prilično oštećen, pa i lica štitova, no naša ga je poznata povjesničarka umjetnosti Anđela Horvat objasnila na slijedeći način: donji lijevi grb je grb biskupa Eberharda. Gornji je možda grb kraljice Barbare ili kralja Sigismunda – raskoljeni štit, na desnoj (heraldički lijevoj) strani, vidljive su četiri vodoravne grede.

Donji desni, dakle treći, grb je najoštećeniji i ne može se raspoznati njegov sadržaj, no A. Horvat pretpostavlja da bi to mogao biti grb obitelji Alben, tj. braće biskupa Eberharda.

Biskup Eberhard je početkom 15. st. posjedovao Medvedgrad i na njemu vršio neke popravke i prilagođavanja novom dobu pa ne treba čuditi da je i ondje ostavio svoj grb kao znak svoje prisutnosti.

Zaključna razmatranja

Brojka od 14 grbova jednoga investitora na jednom objektu zaista je impozantna i čini se da u nas nigdje drugdje nije dostignuta, a kamoli premašena. Prethodni i slijedeći biskupi – biskupi Horvat i Alben – mogu se pohvaliti s tek četiri odnosno pet grbova.

Oko 1400. god. i početkom 15. st. na prostoru kontinentalne Hrvatske sagrađeno je dosta objekata, i sakralnih i svjetovnih. Činjenica je da u to doba ključni utjecaji na arhitek-

туру naših kontinentalnih krajeva dolaze iz Praga i ostalih dijelova Češke, iz radionica i s gradilišta koje su bile upoznate s načinom rada Petra Parlera, glavnog arhitekta češkog kralja Karla IV. Pogledamo li malo neke češke, praške građevine, koje je vodio sam Parler: katedralu sv. Vita na Hradčanima i kulu na Karlovu mostu preko Vltave pa i gradsku vijećnicu praškog Starog mjesta, na njima nalazimo mnoštvu grbova, gotičkih heraldičkih štitova sa zaobljenim bokovima (sl. 12). Heraldički su štitovi omiljeni motiv tog doba, tj. druge polovice 14. st. Osim toga, češki se grb često javlja: to je također okrunjeni lav, uzdignut na stražnje noge, no za razliku od onog Eberhardova, ima dvostruki rep. To znači i da je njihovim majstorima klesanje »lavljih« grbova bio dobro poznati posao.

Nakon prestanka rada praških radionica zbog smrti Petra Parlera (1399. god.) te husitskih ratova, praški se majstori razilaze diljem Europe te nastavljaju raditi prema običajima



Slika 12

Prag, Staromestska kula na Karlovom mostu, djelo Petra Parlera (Foto: Josef Sekal)

radionice, koju su napustili. Treba odmah reći da su to bili kvalitetni majstori, koji su bili upoznati s najnovijim načinima rada u oblikovanju i tehnologiji zidanja, što se sve nazire i na zidovima zagrebačke katedrale.

Grbove na zagrebačkoj katedrali ostavili su i drugi biskupi: Horvat, Kanižaj, Ivan Alben, Oswald Thus, Toma Bakocz de Erdöd pa i svi kasniji, ali se više nije nikada ponovila ovolika količina grbova jednog biskupa, kao kod biskupa Eberharda.

Literatura

- I. Bojničić, *Der Adel von Croatien und Slawonien*, Nürnberg, 1899.
- J. Brunšmid, *Kameni spomenici Hrvatskog narodnog muzeja u Zagrebu*, II. dio, spomenici srednjeg i novog vijeka, »Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva«, Zagreb, 12., NS XII./1912., str. 129-200.
- A. Gulin, *Srednjovjekovni pečati zagrebačkih biskupa*, »Starine«, Zagreb, 58./1980., str. 67-83.
- A. Deaonović, Ž. Čorak, Ž. N. Gattin, *Zagrebačka katedrala*, Zagreb, 1988.
- A. Horvat, *Slučajni nalazi s Medvedgrada*, »Iz starog i novog Zagreba«, Zagreb, IV./1868., str. 25-42.
- Z. Horvat, *Izgradnja lađe zagrebačke katedrale*, »Peristil«, Zagreb, 23./1980., 67-98.
- Z. Horvat, *Heraldički štitovi gotičke arhitekture kontinentalne Hrvatske*, Zagreb, 1996.
- Z. Horvat, *Gradnja i pregradnja zapadnoga pročelja zagrebačke katedrale*, »Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske«, Zagreb, 22.23./1936.1997., str. 35-56.
- Z. Horvat, *razni članci u »Našoj katedrali«*.
- »Riznica zagrebačke katedrale«, *Katalog izložbe*, Zagreb, 1983.
- K. Swoboda, *Petar Parler*, Wien, 1943.
- G. Szabo, *Prilozi za građevnu povijest zagrebačke katedrale*, »Narodna starina«, Zagreb, VIII./1929.
- M. Valentić, *L. Priester, Zbirka kamenih spomenika (II. dopunjeno izdanje)*, Zagreb, 2002.
- K. Weiss, *Der Dom zu Agram*, Wien, 1860.
- B. Zmajčić, *Grbovi zagrebačkih biskupa i nadbiskupa*, »Zbornik Zagrebačke nadbiskupije«, Zagreb, I./1944., str. 471-492.

Zvonimir Rukavina OBNAVLJANJE KATEDRALE U 2004. GODINI



Početakom 2004. godine Odbor zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale zajedno sa projektantima odlučio je o izradi projekta za obnovu druge galerije sjevernog tornja.



Rigalica na sjevernoj strani druge galerije sjevernog tornja (Slika lijevo)

Ostaci rigalice na zapadnoj strani druge galerije sjevernog tornja (Slika dolje)



Kod razmatranja načina obnove druge galerije, zbog velikih oštećenja razmišljali smo o obnavljanju primjenom metode obnove prve galerije (1990-1994). To znači zamijeniti kompletan kamen. Za lakše donošenje odluke, otvorili smo jedan presjek galerije, na istočnoj strani, da bi vidjeli kako je rađen vez kamenih elemenata i da bi utvrdili eventualne štete nastale u unutrašnjosti građevine.

Demontirali smo ogradu galerije, za koju nije bilo dvojbeno da je treba kompletno obnoviti. Galeriju smo oprali vodom pod visokim pritiskom, da očistimo prljavštinu i erodirane dijelove kamena.

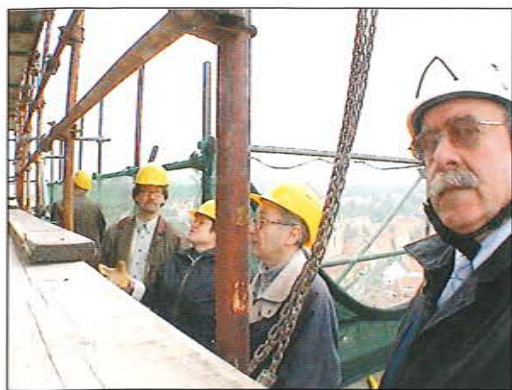
Gledajući izvađeno kamenje iz poda druge galerije, razmišljali smo kako promijeniti



Tomislav Capan – voditelj kamenara uz rigalicu na istočnoj strani druge galerije



Pranje druge galerije vodom pod pritiskom



*Prof. Novak, inž. Oštrić, dr. Horvat
i inž. Rukavina u pregledu druge galerije*



*Bizek, mjesto gdje je pred 38 godina posljednji
put vađen kamen za obnavljanje katedrale*

samo kamenu plastiku, kamene cvijetove na licu podnih kamenih blokova i okapni rub poda galerije, a da ne mijenjamo kamene blokove koji ih nose.

Nakon pranja i pregleda galerije, konačni zaključak je bio da se primjeni metoda obnove s prve galerije, tj. da se zamjeni kompletan kamen. Jedino tako moći će se galeriji vratiti izvorni sjaj i ljepota, a zbog upotrebe čvršćeg kamena, travertina i primjene zaštitnih sredstava, značajno produljiti vijek trajanja do slijedeće obnove.

Početkom godine prikupljali smo ponude za vađenje bizjak kamena (litotamnijski vapnenac) za obnovu katedrale, u Bizjeku, za što smo dobili sve potrebne dozvole. Iz primljenih ponuda smo doznali koliko bi sredstava trebalo za otvaranje kamenoloma, i shvatili da ne možemo otvoriti kamenolom, jer tih sredstava za sada nema.

Ove godine izvodili su se radovi na sjevernom tornju, između prve i druge galerije. Najprije su oprane sve četiri strane sjevernog tornja vodom pod visokim pritiskom, pažljivo, da se ne uništi postojeća ukrasna plastika nagrižena zubom vremena i kemijskom agresijom iz atmosfere.

Kamenari su nakon pranja demontirali i rušili dotrajali kamen, po projektu obnove. Da bi se izvadio dotrajali kamen iz zida bilo ga je potrebno sa svih strana bušiti i rušiti, i pri tome trebalo je paziti da se ne ošteti susjedni kamen, koji nije potrebno zamijeniti. Kada je rubni dio



Glavni majstor Dragutin Škvorc



*Obrađeni kamen stizao je kamionom s otoka
Braća*



Zid je pripremljen za novu oblogu



Novo kamenje se ugrađuje a prostor oko njega treba dobro zapuniti

Slika lijevo i dolje



Ugrađeno je prvo kamenje



Priprava je završena



Kamen se ugrađuje »pod špagom«

kamena bio smrvljen i u pozadini oslobođen od zida, vadio se i privremeno odlagao na platformu radne skele.

Tijekom tog posla nailazilo se na trošne komade kamena koji projektom nisu bili predviđeni za zamjenu, ali su svoje pravo lice pokazali nakon pranja vodom pod visokim pritiskom, pa ih je također trebalo izvaditi.

Na gradilišnoj deponiji sortiran je izvađeni kamen. Veći komadi, iz kojih se može nešto isklesati odlagani su za daljnju obradu, a mali komadi i usitnjena štuta odlagana je za transport na gradsku deponiju. Nakon vađenja kamena s jedne strane tornja, očistila se štuta i prašina, a zid se prao vodom. Tada je ploha bila spremna za ugradnju novog kamena.

Isklesani kamen prevezio se i dizao dizalom na objekt do mjesta ugradnje. Prijevozom i prijenosom kamen je stizao do svog odredišta, gdje su ga kamenari namještali i ugrađivali, te svaki komad sidrili nehrđajućim željezom.

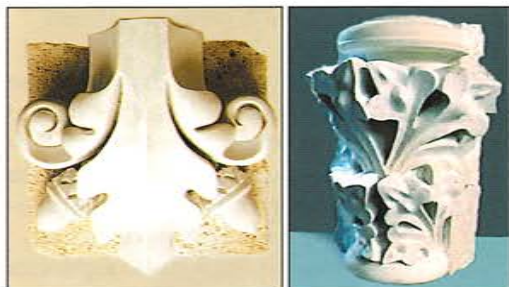
Čitava ploha zida fugirala se specijalnom fug masom protiv prodiranja vode u zid. Kada budu dovršene sve četiri zidne plohe sjevernog tornja između prve i druge galerije, zid će se završno hidrofobizirati.

Kroz 2004. godinu demontirano je, do sredine studenog, 20,03 m³ dotrajalog kamena, a montirana su 873 nova kamena elementa. Montirana su i 183 nova kamena tašela, isfugirano je 582,21 m² kamene površine, a štokanjem je obrađeno 260,37 m² kamenog zida. Sav taj posao obavljen je na četiri strane sjevernog tornja od 9. do 37. reda, na visini od 42,0 do 54,5 m od tla.

U planovima za iduću godinu je nastavak radova na obnovi sjevernog tornja od 37. do



Kiparica Marija Lukač-Krstić radila je modele listova, cvjetova i polukapitela



Kipari-restauratori radili su na izradi modela za klesanje dotrajalih kamenih ukrasa

42. reda, kao i obnova stupova niša velikih otvora, visokih 12 m i predviđena zamjena kamene plastike.

Tijekom godine razni su mediji pokazivali interes za radove na katedrali. Mons Josip Klarić, kustos katedrale i predsjednik Odbora za grebačke nadbiskupije za obnovu katedrale, uvijek je spremno davao izjave za javno informiranje o radovima na katedrali.

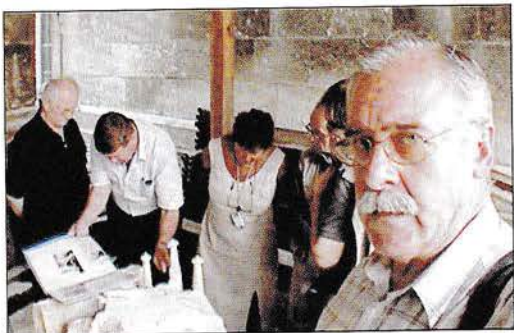
Kipar Alen Novoselec radio je model kapitela, model baldahina svetaca i ruke svetog



Mons. Josip Klarić sa novinarkom HRT-a, na katedrali, na platformi 75 metara iznad zemlje



Inž. Oštrić i dr. Horvat kod pregleda modela baldahina ukazuju na važnost detalja



U traženju najboljeg oblika modela izgubljene forme i detalja pregledavaju se i stare fotografije na kojima je ukras bio još čitav

Antuna Pustinjaka. Komisija Odbora pratila je rad kipara, stručno nadzirala i savještovala, te konačno prihvaćala izrađene modele. Odobreni modeli poslani su u klesarsku radionicu na otok Brač gdje će se po njima isklesati kamene ukrasi za zamjenu dotrajalih na katedrali.

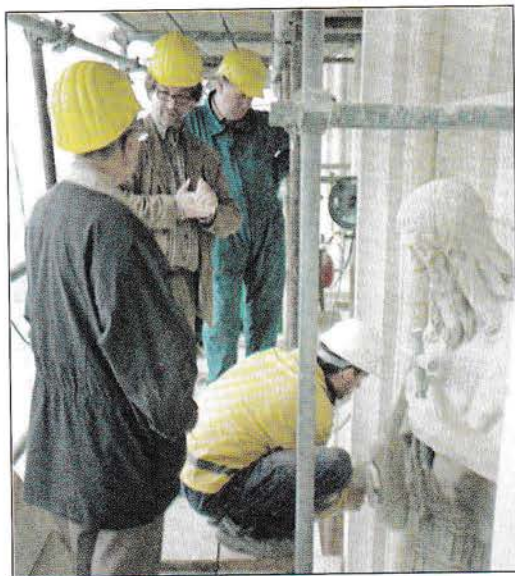
Baldahin svetaca je osmerougaoanog tlocrta i visok je 2,6 m. Za izradu modela korišteni su originalni dijelovi, koliko ih je bilo, te prikladni materijali za formiranje nedostajućih i izradu novih dijelova. Izrađena je jedna osmina baldahina, tako da se mogu vidjeti svi potrebni dijelovi za izradu novog kamenog baldahina.



Sv. Antun Pustinjak



Model ruke



Kipar Alen Novoselec na objektu u prisutnosti dr. Horvata, prof. Novaka i inž. Foretića isprobava kako model ruke pristaje svetom Antunu

Kipar Novoselec je od gline radio model kapitela na stupu objekta. Kada je model dovršen i prihvaćen, kipar je napravio na objektu gumeni kalup i odlio model u gipsu. Kipari-restauratori su na objektu restaurirali kamene ukrase, zidne profilacije i čitave zidne plohe.

Najzahtjevniji su bili veliki kipovi, visoki 2,6 m, svetog Antuna Pustinjaka i svetog Franje Ksaverskog, sa svojim kićenim postoljima.

Čišćenje i obnova kamenih ukrasa i čitavih zidnih ploha sjevernog tornja između prve i druge galerije bio je vrlo zahtjevan zadatak.

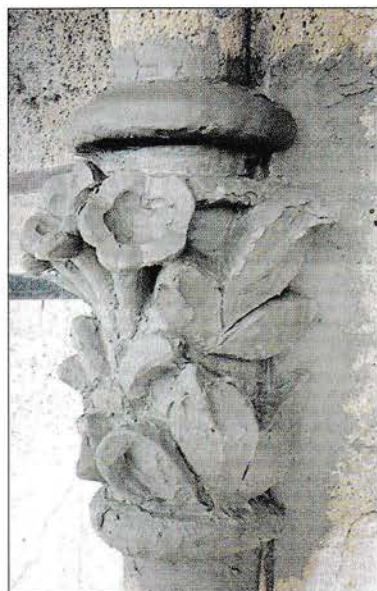


Sv. Franjo Ksaverski



Postolje kipa sv. Antuna Pustinjaka

Model u izradi na objektu



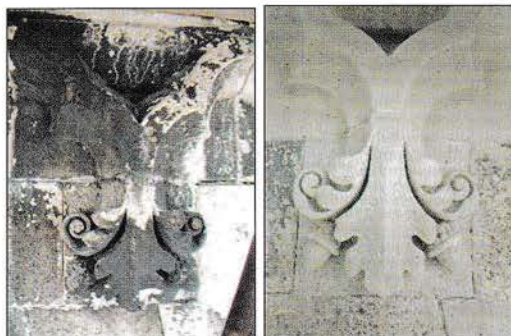
Postolje kipa sv. Franje Ksaverskog prije obnove



Postolje nakon obnove

2004. godine je napravljeno 6 modela kamene plastike, 1 veliki model baldahina, restaurirana su i obnovljena 2 kipa svetaca, visoki 2,6 m, sa ukrašenim kamenim postoljima, obnovljeno je 10 polukapitela, 29 slijepih kružišta, 46 kamenih listova i restaurirano je 180 m² kamenog oplošja sjevernog tornja sa vertikalnim profilacijama.

Projektanti su snimili postojeće stanje glavnog portala da bi mogli izraditi projekt



Kameni ukras prije i poslije čišćenja



Kipar Alen Novoselec sa suradnikom



Obnovljen kameni list u velikoj niši



Dio portala



Razgledavanje portala

njegove obnove. Projekt bi trebao biti gotov krajem ove godine. Planirano je da se kroz zimsko razdoblje izvrše pripreme za obnovu portala, kako bi obnova portala mogla započeti početkom proljeća iduće godine.

Rad na obnovi katedrale u 2004. godini Odbor je službeno završio sjednicom, na blagdan Bezgrešnog začeća BDM. Nakon što su ukratko spomenuti napori i uspjesi u 2004. godini izraženo je zadovoljstvo i izrečena zahvalnost za ostvareno a prihvaćeni su i planovi za obnovu katedrale u slijedećoj godini.



Slika sa završne sjednice Odbora: dr. Zorislav Horvat, inž. Damir Foretić, mons. Josip Klarić, preč. Mirko Totović, prof. Silvije Novak, inž. Zvonimir Rukavina, inž. Zrnka Oštrić i prof. dr. Ivo Podhorsky

Damir Foretić
Lidija Krolo

OBNOVA GLAVNOG PORTALA



Možda ćemo po prvi put od izlaženja ovog časopisa pisati o radovima koji tek trebaju započeti na obnovi naše katedrale. Zadatak koji je bio postavljen pred projektante jest izraditi PROJEKT OBNOVE GLAVNOG PORTALA ZAPADNOG PROČELJA. Unatoč dosadašnjem iskustvu, ovaj zadatak je po svojoj složenosti bio uistinu veliki izazov.



Slika 1 Potral 1979. god. (Foto D. Foretić)

Pregledom samog portala uočava se da portal ima ukupne vanjske dimenzije $20,10^1 \times 12,46 \times 3,53$ m (visina \times širina \times dubina). Dubina od ravnine lica vanjskih kontrafora do kamenih dovratnika je 4,9 m, što znači da su sami kameni dovratnici u odnosu na ravninu zapadnog pročelja katedrale uvučeni za 1,37 m.

Kameni dovratnici koji nose zapadna vrata katedrale dubine su 0,26 m, s tlocrtnim razmakom 3,73 m. Ispred njih je kameni okvir vra-



Slika 2 Potral 2004. god. (Foto D. Foretić)

ta katedrale tlocrtno širine 3,81 m, visine 4,9 m i dubine 1,2 m s ravnim arhitravom. Okvir i arhitrav ukrašeni su pravokutno uokvirenim slijepim leznama čija profilacija je udubljena u lice zida 14 cm. Vanjski uglovi okvira portala su također bogato uzdužno profilirani.

Portalno predvorje ispred okvira dubine je 3,7 m, unutarnje širine 3,81 m te se ljevkaasto širi prema van do tlocrtno širine od 8,0 m. Portalno predvorje nadstvođeno je s tri svežnja neogotičkih šiljatih lukova ispunjenih vegetativnim čipkasto klesanim motivima (iznimno rijedak i zahtjevan klesarski rad), čija je najmanja visina od baze do tjemena 3,3 m, a najveća na prednjem licu predvorja portala 5,3 m. Lukovi iznad kamenog arhitrava oblikuju

¹ Sadašnja visina je oko 19 m.

lunetu na kojoj se nalazi reljef Presvetog Trojstva kipara Frangeša.² Reljef je postavljen krajem ožujka 1902. godine i pretrpio velike kritike. U svibnju iste godine Frangeš je vršio popravke i pokušao bojama popraviti dojam, što prema mišljenju komisije nije zadovoljilo.³ Autor je na kraju 1912. godine »popravak« reljefa izvršio sa tašelima i takav je reljef sačuvan sve do danas.

Okomito na vertikalnu ravninu položenu vanjskim rubom predvorja portala sagrađeni su prednji lijevi i desni kontrafor tlocrtno dimenzije 0,97 x 1,23 m s unutarnjim tlocrtnim razmakom od 8,22 m. Paralelno s tom ravninom, s vanjskim rubom 7 cm ispred te ravnine, nalaze se bočni lijevi i desni kontrafor tlocrtnih dimenzija 1,15 x 0,97 m. Iza bočnih kontrafora nalazi se zide koje spaja korpus



Slika 3 Reljef (Foto D. Foretić 2004. god)



Slika 4 Detalj tašela reljefa (Foto D. Foretić 2004. god)

portala sa ravninom zapadnog pročelja. Stražnje lice bočnih kontrafora je od portala katedrale udaljeno 1,41 m. Prvi i drugi red predvorja portala, kontrafora i spojnog ziđa horizontalno su profilirani tako da je vanjski rub gornje plohe drugog reda uvučen od vanjskog ruba gornje plohe nultog reda za 15 cm, tako da su svi ti elementi od 3. do 13. reda portala obostrano ili jednostrano vitkiji za 15 cm. Pripadajuće vertikalne plohe kontrafora su ukrašene slijepim lezenama koje počinju u 3. redu, trolisno završavaju u 14. redu, a u 13. imaju uglovne i središnje polukapitele. Središnja profilacija ima bazu u 3. redu. Horizontalna okapnica kontrafora nalazi se u 14. redu, iznad kojeg se kontrafori rotiraju za 45 stupnjeva, postaju još vitkiji i završavaju fijalama. Lijevo i desno lice ljevkaste kosine predvorja portala ima po 3 niše odvojene vertikalnim svežnjem stupića koji nose po 3 baldahina. U nišama se nalaze okrugli stupovi (kamen crvenkasti andezita, poznatog od antike kao *pořido rosso antico* iz Egipta /Djebel Abu Dokhan/)⁴ nosači s pripadajućim bazama i kapitelima koji služe kao postolje za šest kipova svetaca: sv. Metoda, sv. Juraja, sv. Barbare, sv. Katarine, sv. Florijana i sv. Ćirila. Na vrhu svakog baldahina nalazi se anđeo koji drži traku s imenom pojedinog sveca. Portal završava timpanonom oblika istostraničnog trokuta na kojem se nalazi udubljena niša s kipovima Krista učitelja, sv. Ladislava i sv. Stjepana (kralja). U



Slika 5 Vrh timpanona portala (Foto D. Foretić 2004. god)

² Reljef je isklesan iz komada kamena tipa *bihacit* dimenzije 2,72 x 2,37 x 0,7 m.

³ Usp. Katolički list 13 /1092/149-151.

⁴ B. Crnković, Naša katedrala 1 (1998), str. 8.



Slika 6 Detalj timpanona
(Foto D. Foretić 2004. god)

desnom i lijevom uglu su po dva anđela s natpisom »Domus Dei et porta coeli« (Kuća Božja i vrata nebeska, usp. Knjiga postanka 28,17).⁵

Na samom vrhu je grb nadbiskupa J. Posilovića (1894-1914) sa istaknutom 1901. godinom, u čije vrijeme je dovršena Bolleova obnova katedrale i postavljen je današnji glavni portal. Bočne poklopnice timpanona su obstrano uzdužno profilirane i ukrašene sa dva tipa listova-kraba. Iza timpanona nalazi se dvostrešni krov s pokrovom od ploča bakrenog lima u obliku romba s ornamentom. Krov prekriva prostor između timpanona i zapadnog pročelja u tom djelu se i nalaze spone za ukručenje veoma vitkog zida timpanona.⁶



Slika 8 Dio portala (Foto D. Foretić 2004. god)



Slika 7 Mala i velika fijala
(Foto D. Foretić 2004. god)

Srednji neogotički šiljati luk iznad predvorja portala iznimno je bogato urešen vegetativnim čipkastim klesanim motivima. Tvrdim da je to najvredniji kiparsko-klesarski rad kojeg imamo na pročelju katedrale. Vegetabilni motiv izveden je kao konveksna forma iza koje je šupljina dubine 35 cm.



Slika 9 Detalj lukova u luneti
(Foto D. Foretić 2004. god)

⁵ Kipove za portal, prema isplatnicama pronađenim u kaptolskom arhivu za razodblje od 1901.-1904., izradili su kipari Morak i Stejskal, kamen za kipove je tipa *vinicit* i *bihacit*.

⁶ »Foretić i sinovi« d.o.o. Glavni projekt obnove portala, dio Tehničkog opisa, Lidija Krolo, dipl. ing. arh. rujana 2004. (T.D. 87-10/04).

Damir Foretić

POKUSNO ČIŠĆENJE GLAVNOG PORTALA ZAGREBAČKE KATEDRALE



Za potrebu izrade Glavnog projekta projektant je naručio pokusno čišćenje portala koje je obavljeno koncem rujna, početkom listopada 2004. godine.



Slika 1 Detalj luka (Foto D. Foretić IX/2004. god.)

Mjesto za pokusno čišćenje je bila površina luka portala iznad lunete, tj. dio koji je zaklonjen od izravnog djelovanja kiše te je na njemu vidljiva prljavština, prašina i tamne kraske. Ostale vanjske površine portala nisu po-



Slika 2 Postavljanje komprese figura anđela sv. Metoda (Foto D. Foretić IX/2004.)

sebno ispitivane već se na njih primjenjuju metode koje su prihvaćene još 1996. godine i do sada se koriste u obnovi pročelja.¹

Nakon određivanja mjesta uzimanja uzoraka za kemijske analize proveden je prvi pokus desalinizacije kemijskom metodom pomoću celuloznih kompresa natopljenih otopinom amonijeva karbonata. Tim se postupkom kalcijev sulfat-gips pretvara u znatno topljiviji



Slika 3 Rad s pastom, figura anđela sv. Metoda (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 4 Vidljiva granica tretiranja, mokra figura anđela sv. Metoda (Foto D. Foretić IX/2004. god)

¹ H. Malinar »Izvjешće o istraživanjima stanja kamena na pročeljima zagrebačke katedrale« Zagreb, lipanj/1996.



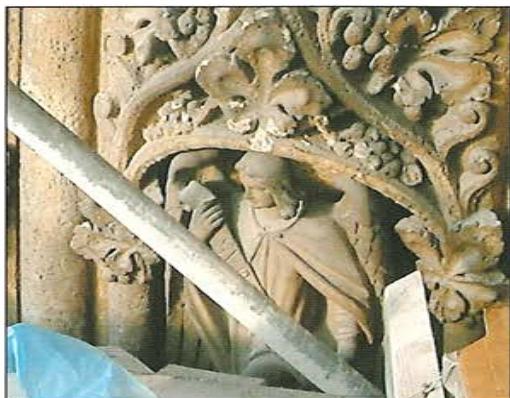
Slika 5 Vidljiva granica tretiranja, suha figura anđela sv. Metoda (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 8 Nakon pet dana sušenja (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 6 Rezultat prvog dana (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 9 Figura anđela sv. Barbare prije pranja (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 7 Rezultat drugog dana (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 10a Figura anđela sv. Barbare prvi dan (Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 10b Figura anđela sv. Barbare drugi dan
(Foto D. Foretić IX/2004. god)



Slika 11 Figura anđela sv. Barbare konačni
rezultat (Foto D. Foretić IX/2004. god)

amonijev sulfat koji sušenjem komprese izlazi iz kamena i prelazi na kompresu. Kod toga u kamenu ostaje nastali kalcijev karbonat koji učvršćuje trošni kamen. Pretpostavljalo se da će komprese omekšati nečistoće na kamenu, te da će to olakšati čišćenje.

Kompresse su samo djelomično očistile tamne nataložine na kamenu, zato se čišćenje nastavilo premazivanjem *Morovom i monumentique* pastom.

Na južnoj strani luka proveden je pokus čišćenja pomoću vodene maglice ostavljene da djeluje kroz dva dana i noći. Pokus je izveden električnom prskalicom spojenom na sat koji ju je uključivao svakih 15 min.

Rezultat je bio vrlo zadovoljavajući. Nakon ovog pokusa isti je pokus izvršen na sje-

vernoj strani i to na kipu anđela sv. Barbare. Pokus se provodio dva dana s tom razlikom što se smjer tretiranja promjenio nakon 24 sata.

Kod drugog pokusa treba napomenuti da se kod kipova anđela i svetaca radi o kamenu tipa *vinicit*, a ne *bizek* kao kod cijelog portala. Budući da *vinicit* spada u meke vapnence prije izlaganja velikom namakanju vodom treba se tretirati otopinom amonijevog karbonata da ne dođe do »ispiranja« kamena. Tvrdе kore će trebati odstraniti mikropjeskarenjem. Nakon ovakvog ispiranja kamen treba zaštititi poznatom Lewinovom metodom, premazom barijernog hidroksida te završno tretirati sa učvršćivačem.²

Opći uvjeti i načini primjene metode namakanja ili pranja vodenom maglicom

Metoda čišćenja kamena vodom ili pranja vodenom maglicom, tj. »atomiziranom« vodom nije nepoznata kao metoda čišćenja kamena. Kod nas je prof. B. Crnković u tekstu *OBNOVA ZAGREBAČKE KATEDRALE – čišćenje, učvršćivanje i površinska zaštita ugrađenog kamena* opisao ovu metodu kao jednu od onih koje je moguće primjeniti na katedrali. On u tekstu u kratkim crtama navodi prednosti i mane ove metode. Na internetu su dostupni tekstovi koji ovu metodu temeljitije opisuju. Razni autori kao i američke norme metodu izdvajaju kao prvi mogući način čišćenja kamena uz odgovarajuća ograničenja. Navodi se kako je ovo vremenski dug i skup proces, može se koristiti samo za manje površine posebno kad su u pitanju bogato ornamentirani elementi kamene plastike koje nije moguće čistiti drugim abrazivnim metodama ili vodom pod visokim pritiskom. Ova metoda se koristi za uklanjanje naslaga prljavštine, čađi, prašine i ostalih onečišćenja iz zraka koji se s vremenom natalože na kamen, a ti djelovi nisu na udaru kiše. Stalno namakanje vodenom maglicom uzrokuje da nečistoća nabubri, omekša i međusobno se veže te se daljnjim djelovanjem vode uklanja sa površine kamena. Može se koristiti na gustim i poroznim vap-

² H. Malinar »Izvjješće o pokusnom čišćenju luka portala na zagrebačkoj katedrali« listopad/2004.

nencima, a ne preporuča se za čišćenje opeke, terakote, granita pješčenjaka i drugih mekih sedimentnih stijena. Kao loše strane ove metode izdvajaju se: dugotrajni proces namakanja može loše djelovati na samu građevinu i inventar. Sušenje zidova je dugotrajno i treba paziti kad postoji opasnost od niskih temperatura i smrzavanja, velika količina vode može štetno djelovati na ispiranje soli i može izazvati eroziju kamena. Posebnu pažnju treba obratiti na sljubnice i mort. Da bi se ova metoda primjenila treba izvršiti pokusna čišćenja i u projektu razmotriti sve moguće rizike i negativnosti koje se mogu pojaviti u tijeku korištenja ove metode. Za pranje se koriste posebne mlaznice sa finim otvorima, crijeva, satovi i pumpe s filterima. Za eventualno skidanje prljavštine struganjem mogu se samo koristiti četke od prirodnih materijala ili drvena strugala. Za pranje vapnenca se koristi tvrda voda, tj. voda iz vodovoda. Vrijeme namakanja ovisi o rezultatima pranja i o općem stanju zidova. Smatramo da će ova metoda za odabrano čišćenje luka i lunete portala dati dobre rezultate.

Literatura:

- B. Crnković, Lj. Šarčić, Građenje prirodnim kamenom - Zagreb 1992/2003
- B. Crnković, Obnova zagrebačke katedrale – čišćenje, učvršćivanje i površinska zaštita ugrađenog kamena (Klesarstvo i graditeljstvo br 1-2; ožujak 1994)
- U.S. General Services Administration Historic Preservation Technical Procedures 04400-03 REMOVING DIRT FROM STONE MASONRY USING THE WATER-SOAK METHOD
- *Masonry Cleaning – Nebulous Spray* Ian Constantinides and Lynne Humphries The Building Conservatio Directory 2003
- Assessing Cleaning and Water-Repellent Treatments for Historic Masonry Buildings Robert C. Mack, FAIA; Anne Grimmer Washington, DC November, 2000



mak
mali koncil
DJEČJI MJESEČNI LIST

NOVO
LICE
CRKVE

Glas Koncila

KATOLIČKI TJEDNIK *za svaki dan*

Vjeromdostojno!



Kaptol 8, 10000 ZAGREB, TEL.: 01/4874 300, www.glas-koncila.hr

S. Lina Slavica Plukavec

BL. AUGUSTIN KAŽOTIĆ U KATEDRALI I ZAGREBAČKOJ NAD/BISKUPIJI



Crkva u Hrvata proslavila je 2003./2004. u Zagrebu »GODINU BL. AUGUSTINA KAŽOTIĆA« povodom 300. obljetnice njegove beatifikacije. 2003. godine proslavila se 680. obljetnica njegove smrti te 2004. godine 700. obljetnica dolaska na sjedište zagrebačkih biskupa. Razlog je to da se još jednom osvrnemo na tragove šovanja bl. Augustina Kažotića u samoj zagrebačkoj katedrali kao i u Zagrebačkoj (nad)biskupiji.



Slika bl. Augustina Kažotića na pokaznici, M 3

Tragovi šovanja bl. Augustina u katedrali i Biskupiji

Bl. Augustin Kažotić (1260.-1323.), rođen u Trogiru, završio je visoke škole u Parizu, dominikanac, 1303. godine je imenovan zagrebačkim biskupom. Djelovao je veoma zauzeto, bio je veoma dobar govornik, obnovio školu za svećenike, pročistio običaje, više puta

je obišao cijelu biskupiju, sudio bogoštovlje, suprostavio se nasilju. Prema siromasima je bio veoma darežljiv. Brinuo se za starce i siročad. Od 1322. godine bio je biskup u Luceri i umro 3. kolovoza 1323. na glasu svetosti. Bio je veoma omiljen među svećenicima, vjernicima i državniciima, zato je posve razumljivo da su ga i poslije smrti mnogi poštovali.

Već u 14. stoljeću u misalu je pripremljen misni obrazac za spomendan bl. Augustina Kažotića s opaskom »kada bude kanoniziran«. 1751. godine zagrebački kanonici su mu posvetili kantual. To su vidljivi znakovi šovanja prisutni tijekom stoljeća nekad većim nekad manjim intenzitetom.

Biskup Martin Borković (1667.-1687.) postavlja kameni kip bl. Augustina Kažotića na pročelje obnovljene crkvice sv. Martina u Vlaškoj ulici zajedno sa sv. Kvirinom.



Slika bl. Augustina na biskupskom štapi, M 114

Zagrebački biskup A. I. Mikulić (1688.-1694.) pribavlja dragocjenu relikviju iz Luce-re, njegov humerale s vezenim svecima i izrađuje srebrene relikvijar s poprsjem blaženika. Isto ga utiskuje na medaljon korica svečanog katedralnog misala s oznakom: »S. AVGVSTINVS EPPVS / ZAGRABIENSIS« (SVE-TI AUGUSTIN BISKUP ZAGREBAČKI).

Biskup Martin Brajković (1703.-1708.) uveo je Oficij u Zagrebačkoj biskupiji za njegov spomendan koji je i dan njegova preminuća, 3. kolovoza.

Biskup Stjepan Putz u vrijeme biskupa J. Branjuga (1723.-1748.) uljepšava pokaznicu blaženikovim likom u emajlu izrađenu 1747. u Beču i pastoral izrađen u Radgoni 1750. godine, gdje ga također naziva »svetim«. Biskup S. Putz, kao zagrebački prepošt, dao je u Napolju izraditi sliku bl. Augustina Kažotića i postavio ju je u oltar BDM u apsidi južne lađe katedrale. Blaženik je prikazan s bradom i aureolom oko glave u dominikanskom habitu i



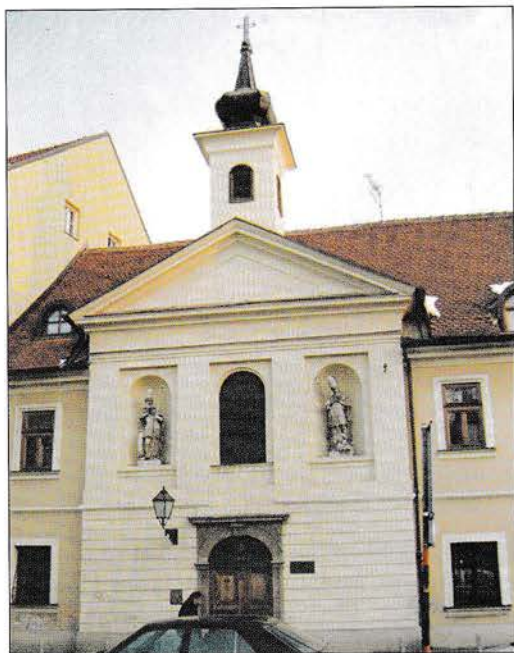
Slika izrađena u Napolju

moceti kako u lijevoj ruci drži raspelo. Uz lijevu ruku na stoliću nalazi se mitra dok su mu iznad raspela i iznad desnog ramena po dvije anđeoske glave. Slika, veličine 130 x 90 cm, danas se nalazi u katedralnoj sakristiji u klasicističkom okviru, visine 195 cm s ukrasnim vijencem na vrhu.



Bergerova slika bl. Augustina u sakristiji katedrale

Okvir je ukrašen lovorovim lišćem i palminom granom u čijem središtu se nalazi na ovalnoj pozlaćenoj ploči Blaženikov mono-



Pročelje crkve sv. Martina u Vlačkoj s kipovima sv. Kvirina i bl. Augustina Kažotića

gram s krasnim slovima izrezanim iz bakrenog pozlaćenog lima, a sve zajedno ukrašeno je svezanom vrpcom i natpisom B.S.C.E.Z. (Blaženi Augustin Kažotić, biskup zagrebački).

Po ostalim stranicama okvira nalaze se aplicirani srebrni ornamenti, a po uglovima srebrne rozetice.

U Lupoglavu je 1818. godine izgrađena crkva i posvećena bl. Augustinu Kažotiću, u koju je kasnije prenesen oltar iz zagrebačke katedrale.

U isto vrijeme slikar Ignacije Berger slika njegov lik zajedno s tadašnjom zagrebačkom katedralom u pozadini s jedne strane, dok su mu biskupski znakovi, mitra i biskupski štap s njegove desne strane. Prikazan je u dominikanskom habitu preko kojeg se nalazi roketeta, zatim crna moceta i crvena štola te biskupski križ na prsima, a obim rukama drži raspelo. Slika, je veličine 240 x 120 cm, nalazi se u sakristiji zagrebačke katedrale.

Zagrebački nadbiskup kardinal Juraj Haulik ovjekovječio ga je 1847. na vitraju u svetištu katedrale, te mu je uz naziv blaženika tada već dodan naziv sveti.

Učenost, krepost, blagost i svetost njegova života ima odjeka i danas u Zagrebačkoj nadbiskupiji, a postati će privlačnim i u »cijeloj plemenitoj veoma kršćanskoj Hrvatskoj«.

Štovanje bl. Augustina Kažotića u naše vrijeme

Imenovanjem bl. Alojzija Stepinca 1934. godine zagrebačkim nadbiskupom (koadjutorom do 1937. godine) nastavilo se intenzivnim duhovnim rastom života u Zagrebačkoj nadbiskupiji, a neposredni poticaj je bila tisućita obljetnica Hrvatskog Kraljevstva 1925. godine kao i 1900. obljetnica Otkupljenja 1933. godine.

U svojoj općoj zauzetosti za duhovni napredak Nadbiskupije nadbiskup Stepinac nije propustio hodočastiti na grob bl. Augustina Kažotića. Bilo je to 1939. godine. Tamo su se sreli splitski biskup Kvirin Klement Bonefačić, biskup Kažotićeve zavičajne Biskupije splitsko-makarske, Lučerski biskup te zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac, Kažotićev nasljednik. Cijela Lucera je ovacijama dočeka-



Bl. Augustin Kažotić, Johann Jakobe, 1747. godine

la hrvatske hodočasnike, koji su potaknuti primjerom Blaženika sabrali lijepu svotu novaca i darovali je lučerskim siromasima.

Prigodom proglašenja dogme Uznesenja BDM 1950. te u pripremi za Marijinu godinu povodom 100. obljetnice proglašenja dogme Bezgrešnog Začeca BDM 1954. godine, zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac planirao je dovršiti oltar Majke Božje s njenom čudotvornom slikom i likovima hrvatskih blaženika i mučenika.

Prema njegovoj zamisli 1953. godine kiparica Mila Wood (Vodse Dalek) Bernfest je izradila sadreni model. Model, veličine 43 x 32 cm, prikazuje gotički oblik oltara u čijem bi središtu bila čudotvorna slika Majke Božje



Dragocjeni relikvijar s moćima bl. Augustina Kažotića, 18



Oltar MB po zamisli Mile Wood
U sredini kleči bl. Augustin Kažotić

DM 2180

koja je ostala neoštećena u požaru Vermičeve kurije na Kaptolu. U sredini je prikazan bl. Augustin Kažotić koji klečeći, s mitrom na glavi, pokazuje desnom rukom na sliku Majke Božje. S desna i lijeva su i ostali hrvatski blaženici.

U vrijeme kada je Zagrebačkom nadbiskupijom upravljao nadbiskup Franjo Šeper počele su pripreme za svečano obilježavanje 700. obljetnice rođenja bl. Augustina Kažotića, koja je 1960. godine pokrenula na hodočašće sve katoličke župe tadašnje države od Skoplja, Kotora, Beograda, Subotice, Poreča i Pule do Trogira, rodnog grada Blaženika. Bilo je to vrijeme od prve korizmene do sedme duhovske nedjelje, 24. srpnja 1960. godine.



Humerale bl. Augustina T L

Nadbiskup Franjo Šeper uputio je okružnicu kleru i vjernicima da se slavi 700. obljetnica rođenja bl. Augustina Kažotića u Zagrebačkoj nadbiskupiji te navodi i svoj razgovor s dominikancima u Rimu koji nisu propustili naglasiti da je »Augustin Kažotić jedan od najistaknutijih ličnosti plemenite i veoma kršćanske Hrvatske« te je potaknuo kler i vjernike da ožive štovanje bl. Augustina. U istoj okružnici nadbiskup Šeper podsjeća da je Zagrebačka nadbiskupija pribavila vrlo dragocjenu relikviju Blaženika, njegov humerale.

U to vrijeme osnovani su odbori u Italiji, Americi i Hrvatskoj s namjerom da se što više proširi štovanje bl. Augustina Kažotića. U tu svrhu na hrvatski jezik preveden je životopis Alfreda Campia, dekana katedralne bazilike u Luceri, u kojem autor ističe da je »Augustin Kažotić Hrvat i jedna od najistaknutijih ličnosti plemenite i veoma kršćanske Hrvatske«.

Povodom 660. obljetnice imenovanja Augustina Kažotića zagrebačkim biskupom (1303.-1963.). Petar Grgec napisao je njegov životopis: »BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ«. Godine 1962. kardinal Šeper je osnovao Dijecezanski odbor za širenje štovanja bl. Augustina Kažotića.

Za vrijeme Pastoralnog tečaja, u Dječaćkom sjemeništu na Šalati, organizirana je od 18. do 20. veljače 1964. godine izložba na temu: »BLAŽENI AUGUSTIN KAŽOTIĆ I NJEGOVO DOBA«.

Kardinal Franjo Kuharić je 1973. hodočastio na Blaženikov grob. Bilo je to povodom 650. godišnjice Blaženikova preminuća. Tada je zajedno s lučerskim biskupom mons. Angelom Criscitom predao molbu svetom ocu Pavlu VI., kako bi ubrzao proces za proglašenje svetim. Kardinal Kuharić je pri tom naglasio ozbiljnost trenutka ali i vjernost Hrvatskog naroda prema Svetoj Stolici, a spomenuta kanonizacija bi ohrabrila i oživjela vjeru kršćanskih vjernika. Ova molba je Papi dala povod da je javno uzveličao našeg Blaženika i istaknuo njegovu suvremenost.

2000. godine na Pešćenici u Zagrebu počela je gradnja crkve posvećene bl. Augustinu Kažotiću. Nakon 1945. godine to je prvi sakralni objekt u tom dijelu grada. Gradnju izvo-



*Nova crkva bl. Augustina Kažotića
na Peščenici u Zagrebu*



Kardinal Bozanić sa svećenicima u Luceri

de pod vodstvom upravitelja župe Kraljice sv. Krunice oca dominikanca prema projektu arhitekta Borisa Magaša.

Kardinal Josip Bozanić je povodom 700. obljetnice dolaska bl. Augustina Kažotića na mjesto zagrebačkog biskupa 13. veljače 2004. godine, nakon procesije s blaženikovim moćima naglasio da se »okupljeni u zagrebačkoj prvostolnici obraćamo Gospodinu zahvalnom molitvom za svoju vjeru da bismo dopustili Božje očitovanje Božje blizine na istom mjestu na kojemu je svoje molitve uzdizao i blaženi Augustin prije sedamsto godina«.

Uz redovita godišnja prigodna slavlja te aktivno i zauzeto poticanje za produbljivanje štovanja i pobožnosti prema bl. Augustinu Kažotiću, kardinal Bozanić od 20. do 24. rujna 2004. godine vodio hodočašće svećenika u Luceru na grob Blaženika. Tom je zgodom u homiliji istaknuo da »hodočašće ima smisao

izmoliti zaštitu i pomoć Biskupiji u Luceri, Zagrebačkoj nadbiskupiji te cijelom hrvatskom narodu«.

OLTARI BL. AUGUSTINA

1856. godine Ivan Kukuljević Sakcinski opisuje zagrebačku katedralu s umjetničkog gledišta te spominje relikvije na oltaru sv. Jurja koje je pribavio bl. Augustin Kažotić. Na istom oltaru je kasnije uz ostale kipove izrađen i kip bl. Augustina Kažotića. Kukuljević kaže u istom opisu da oltar sv. Jurja i bl. Augustina biskupa zagrebačkog spada među najljepše u stolnoj crkvi, a bio je s lijeve strane od kapele Bezgrešnog Začeca BDM. Kukuljević navodi svjedočanstvo jednog rukopisca prema kojem je oltar izrađen troškom kanonika kustosa Ivana Brašića (+1671.). 1747. godine na vrh oltara bio je postavljen krasni mramorni kip bl. Augustina Kažotića, ispod kojega je bio natpis: B. AVGUSTINVS/ GA-ZOTTVS/ EPISVS ZAGRAIS.



Lupoglav – oltar bl. Augustina Kažotića

1856. godine Kukuljević opisuje oltar koji je bio izrađen iz raznobojnog mramora s lijepim kipovima iz bijelog mramora. Ispod postranih kipova izrađena su dva krasna grba, jedan s lavom i dvije zvjezdice, a drugi s jeleonom i nad njim zvjezdica a pred njim dvoglavni orao. Na podnožju oltara bio je kip umirućeg sv. Franje Ksaverskog (Kukuljević kaže da je to sv. Jeronim) s križem u ruci a pod njim kardinalski šešir i palica. Oltarna slika sv. Jurja bila je rad venecijanske škole. Pod oltarnom slikom bila su dva relikvijara s moćima dominikanskog mučenika sv. Petra. Dva relikvijara cilindričnog oblika pribavio je bl. Augustin Kažotić, a čuvaju se u riznici zagrebačke katedrale.

Sredinom 18. stoljeća ponovno je izrađen novi mramorni oltar kojeg su podignuli kanonici Đuro Ress i Đuro Dumbović 1741. - 1743. 1741. godine su sklopili ugovor s klesarom Antunom Micchelazijem iz Gorice, koji je do travnja 1743. godine isklesao oltar sv. Jurja.

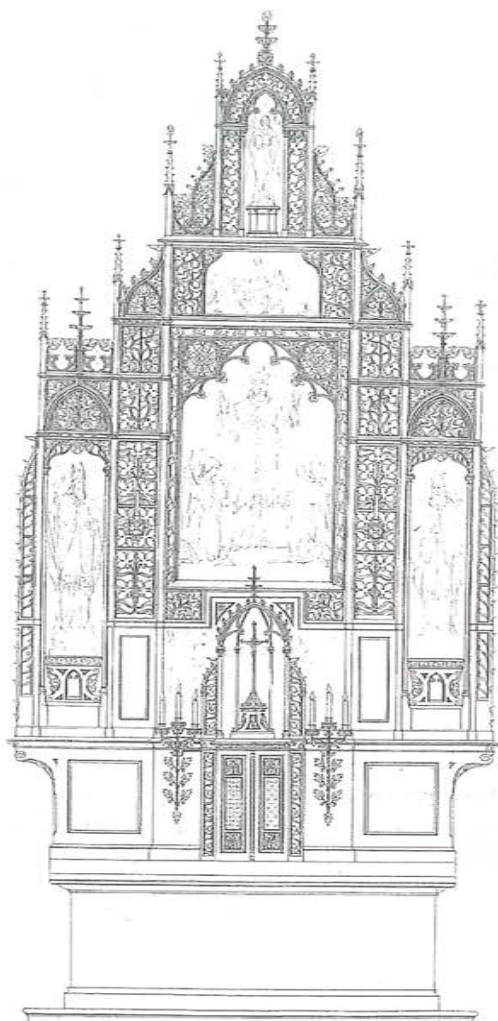


Cilindrični relikvijari koje je nabavio bl. Augustin
M 9 s 1410



Lik bl. Augustina na omotu svečanog misala KZ

Oltar je bio smješten u zidu s prigradenom kapelicom. U cijenu od 2000 forinti bio je uračunat i prijevoz po Savi do Kraljeva Broda, odakle su se kanonici obvezali dopremiti ga u katedralu. Tkalčić je podrobno opisao tijekom radnje oltara. Ne nadana smrt kanonika Đure D u m b o v i ć a 1743. godine,



Bolleov nacrt neizvedenog oltara bl. Augustina
N 136

pred samo dovršenje oltara, bila je uzrok da se nije uredila kapela.

Micchelazzi je oltar smjestio uz treći prozor u sjevernoj lađi. Kako je oltar sv. Jurja namjenski rađen za planiranu kapelu, bez koje je od drugih mramornih oltara bio prenizak, kanonik kustos Stjepan Putz i kanonik Đuro Ress ugovorili su s istim kiparom Micchelazijem još jedan kat oltara s mramornim kipom bl. Augustina Kažotića, koji je postavljen 1747. godine sa spomenutim natpisom ispod kipa. Oltar je bio izrađen točno prema ugovoru, te ga Tkalčić nije posebno opisivao, već je naveo podatak da je prigodom obnove zagre-

bačke katedrale bio darovan župnoj crkvi u Lupoglavu.

1981. godine Anđela Horvat ga je opisala kao glavni oltar župne crkve bl. Augustina Kažotića u Lupoglavu, ali kao mjesto izrade oltara ne navodi Goricu nego Rijeku dok autor ostaje Micchelazzi. U sredini oltara nalazi se kip bl. Augustina Kažotića, na lijevoj strani je kip sv. Augustina biskupa, a na desnoj strani je kip sv. Karla Boromejskog. Na pročelju menze oltara Anđela Horvat opisuje mramorni reljef sv. Franje Ksaverskog.

Premjestivši oltar sv. Jurja i bl. Augustina Kažotića u župnu crkvu u Lupoglav, Hermann Bolle je izradio nacrt za neogotički drveni oltar hrvatskih Blaženika za zagrebačku katedralu, koji je ostao neizveden. Oltar je sličan oltaru sv. Ladislava i u središtu je olovkom nacrtni lik bl. Augustina Kažotića s biskupskim štapom u lijevoj ruci, a desnu ima uzdignutu sa znakom poučavanja. Na glavi mu je mitra i obučen je u misnicu s križem na prednjoj strani misnice čiji donji krajevi završavaju trokutasto po tuniceli i dugачkoj albi. S njegove desne strane kleči anđeo na popločenom podu držeći zatvorenu knjigu, a anđeo s lijeve strane drži maketu crkve s jednim zvonikom. U kruništu oltara u pravokutnom okviru s lisnatim dekoracijama nacrtni je prizor Bijeg u Egipat, a na vrhu oltara lik anđela s otvorenom knjigom na prsima.

Na desnoj strani od bl. Augustina Kažotića nalazi se lik sv. Nikole biskupa, u biskupskom ornatu sa štapom u desnoj ruci. U lijevoj ruci na knjizi drži jabuke. Na suprotnoj strani je vjerojatno sv. Augustin biskup, s biskupskim štapom u lijevoj, i zatvorenom knjigom u desnoj ruci.



Crtež bl. Augustina s natpisom »sveti«

1885. godine Bollé je bio postavio na početku južne lađe samo oltarni stol. Također se

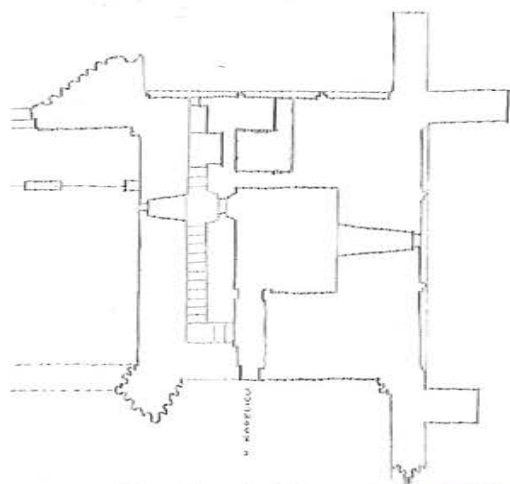
planiralo postaviti u sredinu kip sa 10.000 mučenika, kojemu bi bile s desne i s lijeve strane kipovi sv. Barbare i sv. Katarine.

Godine 1905. Bolléov suradnik Hektor Eckchel izradio je skicu za oltar hrvatskih blaženika s oltarnom slikom bl. Marka Križevčanina u sredini, a na oltarnim krilima bila bi po dva lika te ponad središnje slike u kruništu oltara još jedan lik.

KAPELICA BL. AUGUSTINA

Godine 1960. arhitekt Aleksandar Freudenreich izradio je snimak prostora u prizemlju sjevernog tornja namijenjenog za kapelicu hrvatskih blaženika i mučenika u mjerilu 1:50. Izrađen je tlocrt prizemlja tornja s ulazom iz lijeve lađe katedrale, a u prolazu u kapelicu na lijevoj strani je stubište za prolaz na toranj (godine 1991. prolaz je providen željeznim vratima). Zatim su točno određeni presjeci za sva četiri zida, ABCD. Snimci tlocrta i presjeka kasnije su nadopunjavani skicama kipara Josipa Poljana. J. Poljan je idejno predložio da južni, sjeverni i istočni zidovi ostanu neožbukani kamen. Zapadni zid, u slučaju rješenja u keramici (ili mozaiku) bio bi rustično ožbukani, a u slučaju rješenja u bronci ostavljen bi bio čisti kamen. Za strop je predložio pozlatu. Za likovno rješenje predložio je reljefne aplikacije na zidove zbog skučenog prostora. Jedini plastični element je oltar s oltarnim križem i dva svjećnjaka, koji je prema skici naznačen uz sjeverni zid gdje je smjestio i reljefne figure Srca Isusova i Majke Božje, koje bi se postavile u skladu s lukom svoda. Predložio je dvije varijante. Uz zapadni zid bile bi u nizu poridane figure hrvatskih blaženika, visine oko 170 cm, izrađene u glaziranoj polikromnoj keramici i bile bi ugrađene u žbuku, a moglo bi ih se izvesti i u mozaiku. U drugoj varijanti reljefne figure bile bi izrađene u bronci i montirane na kamenu zid.

Uz sjeverni zid, uz oltar bile bi smještene figure Srca Isusova i Majke Božje, visine 180 cm, koje bi bile patinirane kao tamna bronca ili staro zlato, postavljene na brončane konzole. Oltar bi bio od kamena na bazi u koju bi bio usađen oltarni brončani križ sa zlatnim korpu-



Tlocrt kapele bl. Augustina, N 171



Oltar sa slikom bl. Augustina u kapelici

som. To su bili prijedlozi i ideje koje su ostale neostvarene.

Godine 1963. je došlo do diskretnog uređivanja kapelice u prizemlju sjevernog zvonika, koju je posvetio tadašnji pomoćni biskup, a kasnije nasljednik bl. Augustina Kažotića, kardinal Franjo Kuharić, 3. kolovoza 1964. godine.

Kapelica bl. Augustina Kažotića u prizemlju sjevernog tornja zagrebačke katedrale ima površinu 3,90 x 3,80 m. U njezinu unutrašnjost ulazi se iz sjeverne lađe katedrale kroz hodnik dužine 3,15 m i širine 1,03 m, najveće visine 2,33 m. Na ulazu se nalaze nova drvena vrata, 205 x 74 cm, izrađena 1991. godine. Nad ulaznim vratima uklesan je natpis: KAPELA / BL. AUGUSTINA KAŽOTIĆA / ZAGREBAČKOGA BISKUPA / 1303.-1322. Lijevo od ulaza postavljena je ploča s imenima hrvatskih svetaca i blaženika.



Moći bl. Augustina u kapelici - nema od 12. 6. 2005

Novc: UZ. BZ. 80/1006, od 3. 8. 2006.

Zidovi kapelice su ožbukani, svod je od cigle u visini od oko 370 cm, dok je pod popločan kamenim pločama s podijem od jedne stube, širine 133 cm, na kojem je smješten kameni oltar uz zapadni zid. Oltar ima oblik sarkofaga visine 100 cm s pločom od finijeg kamena, veličine 176 x 64 x 8 cm.

Sarkofag je smješten na dva kamena stalaka, 38 x 30 x 22 cm, a sam oblik sarkofaga s kosim pokrajnim stranicama, dugačak je na gornjem dijelu 150 cm, dok je donja, sužena stranica duga 127 cm. Gornja širina iznosi 55 cm.

Na oltaru je smješten pokretni križ visine 62 cm, poprečne grede križa iznose 20 cm i promjer baze 15 cm. Korpus je posrebrren s malim oštećenjem srebra, visine 14 cm, a na mjestu natpisa ostala je samo rupica. Sa svake strane križa nalaze se željezni električni svijećnjaci, visine 78 cm, na kvadratnom postolju, veličine 20 x 20 cm s jednom stubom na postolju. Stalac svijećnjaka ima oblik spirale.



Kip Majke Božje Fatimske u kapelici

U zidu iznad oltara u niši sa srebrenim okvirom nalaze se moći bl. Augustina na srebrenom postolju u srebrenoj škrinjici na nožicama s reljefnim ukrašenjima u obliku ukrasnog tabletića, veličine 7 x 7 cm, visine 6 cm. S jedne i druge strane škrinjice su električne svjeći-

ce, visine 8 cm, a u sitnim vazicama buketić cvjetića, u svakome po pet cvjetova. Na donjoj ploči srebrenog okvira niše, širine 5 cm, nalazi se natpis: SVETE MOĆI / BLAŽENOG AUGUSTINA KAŽOTIĆA / ZAGREBAČKOGA BISKUPA.

Na zidu iznad pohranjenih moći visi slika bl. Augustina, ulje na platnu, 120 x 100 cm, u pozlaćenom okviru, širine 8 cm, s kaneliranim ukrasima. Na poleđini slike zapisano je: BLAŽENI / AUGUSTIN KAŽOTIĆ / BISKUP ZAGREBAČKI. NASLIKAO: IVO ŠIMETIĆ SLIKAR/U ZAGREBU 25. SIJEČNJA 1964. GODINE.

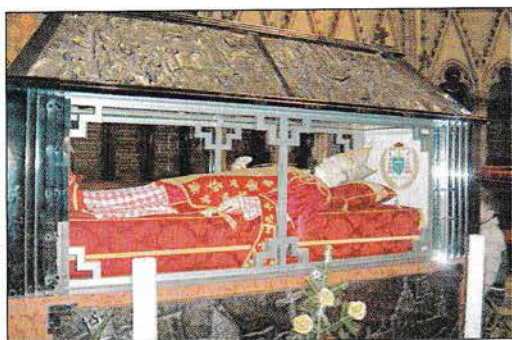
Slika prikazuje bl. Augustina u sjedećem položaju s mitrom na glavi, ukrašenoj draguljima i bijelom plaštu, koji je ukrašen zlatovozom, a na kopči plašta ističe se veliki zeleni dragulj, ispod kojeg visi biskupski križ. Orukvice albe ukrašene su uskim čipkama. U desnoj ruci drži gotički štap (riznički) u čijem zavoju se vidi prikaz Navještenja. Dok desnom rukom podržava otvorenu knjigu na koljenima u koju je usredotočio svoj pogled uz prozor kroz koji se vidi od odmaknutog crvenog zastora nebesko plavetnilo.

Uz oltar se na kamenom stalku, klesan poput ručnog tučenja kao i oltar, nalazi bijeli kip Majke Božje Fatimske visine 160 cm. Dar je to poznate dobročiniteljice gđe Gertrud Haussmann iz Hannovera, koja je kip osobno donijela iz Fatime i darovala kardinalu Franji Šeperu.

Uz zapadni zid kapelice 2000. godine smještena je ispovjedaonica s klecalom i rešetkom te sjedalom za svećenika i za vjernike. Tako je kapelica prilagođena za svakodnevno ispovijedanje vjernika. Tako bl. A. Kažotić koji je za života vodio istinsku brigu za povjerenost mu stado, i danas svojim štovateljima uzvraća uzdarjem nebeske utjehe.

Ivo Šimetić (Uropeje 1924. - Zagreb, 16. 11. 2009.), dizajner i slikar

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2004. GODINI



11. veljače - proslavljen je blagdan bl. Alojzija Stepinca. Svečano misno slavlje predvodio je nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Svečanosti su prisustvovali mnogi vjernici, brojni svećenici i crkveni dostojanstvenici.

12. veljače - održan je koncert pod imenom »Hrvatska priča«. Autorica je Lejdi Oreb, tamburaškim orkestrom dirigirao je Siniša Leopold. Izvedeno je više skladbi. Misno slavlje predvodio je mons. Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački.



13. veljače - održana je proslava 700. obljetnice dolaska biskupa Kažotića na sjedište zagrebačkih biskupa. Slavlje je započelo službom svjetla pred kapelicom hrvatskih svetaca i blaženika a u drugom dijelu slavlja okupljena

zajednica uputila je hvalu Gospodinu pjevanjem svečane Večernje te slavljem Euharistije. Uz nadbiskupa i kardinala Josipa Bozanića te pomoćne biskupe sudjelovali su i pro-

vincijali dominikanaca i kapucina, kanonici i prebendari te tridesetak svećenika.

14. veljače - održan je koncert »In memoriam Lovri Matačiću«. Na programu su bile skladbe Wolfganga Amadeusa Mozarta »Ave verum« i »Requiem«. Pod vodstvom dirigenta Berislava Klobučara nastupili su Hrvatski komorni orkestar, mješoviti zbor »Palma«, Margareta Klobučar, sopran, Martina Gojčeta, alt, Sveto Matušić, tenor, Armando Puklavec, bariton.

11. ožujka – svečano je obilježena druga obljetnica smrti kardinala Franje Kuharića i tom prilikom Crkva u Hrvata ponovno je snažno potvrdila svoju ljubav i poštovanje blagopokojnom kardinalu Kuhariću. U prvostolnici ispunjenoj gotovo do posljednjeg mjesta misno slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić. Prisutan je bio i papinski nuncij Francisco-Javier Lozano, križevački vladika Slavomir Miklouš, vojni biskup Juraj Jezerinac te pomoćni biskupi Josip Mrzljak i Vlado Košić. U koncelebraciji je bilo 110 svećenika. Pjevanje je izvodilo više udruženih zborova pod vodstvom maestra Miroslava Martinjaka.

30. travnja – predstavnici Međimurske županije u okviru Dana Zrinskih položili su vijence u podnožje spomenika Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankopanu. Vijence su položili mađarski veleposlanik u RH Láslo Mohai i međimurski župan Branko Levačić. Polaganje vijenaca pratilo je šest hrvatskih povijesnih postrojbi te pjevački zbor iz povijesnog gradića Sigeta u Mađarskoj.

4. svibnja – umro je kipar Ante Orlić, rođen u Salima 6. veljače, 1933. Njegovi modeli XIV. postaje križnog puta u Marija Bistrici, nalaze se u našoj katedrali. Poprsje bana Josipa Jelačića također je djelo Ante Orlića. Njegova su djela i medalje kardinala Jurja Hau-



lika, Josipa Mihalovića, Jurja Posilovića, bl. Alojzija Stepinca i kardinala Franje Kuharića. Za njegovu dušu služena je sv. Misa.



31. svibnja – tisuće zagrepčana u procesiji koja je krenula iz katedrale pa do trga sv. Marka slavilo je blagdan Majke Božje od Kamenitih vrata.

Svečano euharistijsko slavlje je predvodio milanski nadbiskup kardinal Dionigi Tettamanzi. Uz mnoštvo zagrepčana i svećenika, redovnika i redovnica sudjelovali su i nadbiskup zagrebački Josip Bozanić, umirovljeni zadarski nadbiskup Marjan Oblak, križevački vladika Slavomir Miklouš, đakovačko-srijemski biskup Marin Srakić, varaždinski biskup Marko Culej, požeški biskup Antun Škvorčević, pomoćni biskupi, đakovački Đuro Gašparović te Josip Mrzljak i Vlado Košić, zagrebački.

12. lipnja – održan je koncert povodom 20. obljetnice rada Katedralnog mješovitog zbora. Na programu su bila djela Antona Brucknera, Jeana Langlaisa i Zoltána Kodályja.

16. lipnja – predsjednik slovačkog parlamenta Pavel Hrušovský u sklopu posjeta Republici Hrvatskoj posjetio je Katedralu. U ime zagrebačkog nadbiskupa dočekao ga je pomoćni biskup mons. Josip Mrzljak a kroz katedralu ga je vodio mons. Josip Klarić, kustos katedrale. Izaslanstvo iz Slovačke posebno je obradovao susret s likom prvog zagrebačkog nadbiskupa i

kardinala Jurja Haulika, koji je Slovak. Nakon razgledanja katedrale i oproštaja s domaćinima predsjednik Hrušovský se na kratko odvojio od svoje pratnje i zadržao u tihoj molitvi.

19. lipnja - nadbiskup kardinal Josip Bozanić zaredio je 24 svećenika, jedanaest za zagrebačku nadbiskupiju. To je najveći broj mladomisnika otkako je zagrebačka nadbiskupija podijeljena na tri dijela uspostavom požeške i varaždinske biskupije.

6. listopada – umro je mons. Ivan Došlin, kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog. Rođen je 4. svibnja 1930. u Pitomači, umro je u 75. godini života, navršivši 51. godinu svećeništva. Više godina je bio rektor Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu.

19. listopada – proslavljena je prva obljetnica beatifikacije Majke Terezije. Središnji događaj proslave koja je trajala nekoliko dana i u nekoliko mjesta bila je svečana Euharistija u katedrali, koju je predvodio apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj Francisco-Javier Lozano. Sudjelovali su apostolski administrator u Prizrenu te hrvatski i albanski svećenici.

20. listopada – Euharistijsko slavlje zaziva Duha Svetog »Veni, Sancte Spiritus« uz početak nove akademske godine u katedrali predvodio je kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup i veliki kancelar KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Nadbiskup je pozvao prisutne studente da dolaze u katedralu i iskreno mole za rad i studij.

23. listopada – proslavljen je Papin dan. To je 26. obljetnica pontifikata pape Ivana Pavla II. Misno slavlje predvodio je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Francisco-Javier Lozano, a propovijedao je zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

23. listopada – prigodom Dana darovatelja krvi, koji se proslavlja 25. listopada, dobrovoljni darovatelji krvi grada Zagreba, članovi crvenog križa, organizirali su 23. listopada svečanu povorku koja je krenula sa zagrebačkog »Cvjetnog trga«, Bogovičevom i Gajevom ulicom, preko trga bana Josipa Jelačića sve do katedrale. Tijekom 2003. godine u or-

DAROVATELJI ZA OBNOVU KATEDRALE U 2004. GODINI.



- ADASTA d.o.o., Zagreb
 AEL – AUTOMATIKA I ELEKTRONIKA,
 Zagreb
 ALINEA d.o.o., Zagreb
 AMP SISTEM d.o.o., Zagreb
 BISTRO AS – PIZZERIA, Zagreb
 Miroslava Augustinović, Zagreb
 B. I. S. d.o.o., Zagreb
 Ante Babić, Zagreb
 Rade Babić, Zadar
 Dr. Vladimir Babuš, Zagreb
 Anđela Marija Bačan, Varaždin
 Marija Badar, Zagreb
 BAGATELLA OFF THEATER, Zagreb
 Viktorija Baković, Zagreb
 BAREŠIĆ ELEKTRO d.o.o., Zagreb
 Marijan Barić, Šempas, Slovenija
 Dora Barun, Zagreb
 Milan Bašić, Zagreb
 Dr. Matija Berljak, Zagreb
 Mr. Biserka Bingula – Ljekarna, Jastrebarsko
 Franjo Biškup, Varaždin
 BIT-SERVIS d.o.o., Zagreb
 Nenad Bitunjac – FLYER, Zagreb
 Ana Blaženčić, Zagreb
 Milka Bosanac, Zagreb
 Milivoj Bosnar, Zagreb
 Nada Bošnjak, Frizerski salon, Zagreb
 Iva Brajković, Zagreb
 Bruno Brlek, Zagreb
 Marija Brlek, Zagreb
 BUBANJ-NISKOGRADNJA d.o.o., Zagreb
 BURNUM d.o.o., Zagreb
 Vlasta Canić, Zagreb
 Tomislav Capan, Zagreb
 Đurđica Cetin, Foto studio, Zagreb
 CHEMINA d.o.o., Zagreb
 Branko Cindori, Koprivnica
 Siniša Cizel, GRAFING TISKARA, Zagreb
 Mira Crnković, Zagreb
 CROATIA - ELEKTRONIČKA IND., Zagreb
 CROATIANSPEKT D.D., Zagreb
 Croatian cath. centre, Summer Hill, Australija
 Hrvatska katolička župa Vancouver, Canada
 Đurđa Cvetković, Zagreb
 Ivica i Gordana Čanadić, Zagreb
 Mato Čatić, Zagreb
 Vlado Čobanović, Zagreb
 Bernarda Čugalj, Zagreb
 Stjepan Čukman, Mission cath., Nice, Francuska
 Marie Čuljak McGuckin, Palos Heights, USA
 DAMAT-TRGOVINA d.o.o., Zagreb
 Ivan Damjanović, Bremen, Njemačka
 Ilija Dilber, Zagreb
 Stjepan Dilber, Zagreb
 DINATRONIC, d.o.o., Vrbovec
 DIZ-PROM d.o.o., Zagreb
 Dječji vrtić »VEDRI DANI«, Zagreb
 Dječji vrtić SREDNJACI, Zagreb
 Djelatnici Hrvatske pošte, Zagreb
 Miro Doljanin, Posedarje
 Drešar, Zagreb
 DUČKIĆPROM d.o.o., Zagreb
 Manda Dujmović, Zagreb
 Obitelj Dujmović, Švicarska
 Kata Đimšita, Zagreb
 Mira Đimšita, Zagreb
 Predrag Đuras, Zagreb
 Gizela Đureković, Zagreb
 E.T.AL. d.o.o., Zagreb
 EDIS – ZAGREB, Zagreb
 ELEKTRO-ENERGETIKA d.o.o., Zagreb
 ELICOM d.o.o., Zagreb
 EMES d.o.o., Turopolje
 ENEL-ATM d.o.o., Zagreb
 ERUT d.o.o., Zagreb
 ESTETIC UVEMA D.D., Zagreb
 Mirela Eškinja, Zagreb
 Acel Stjepan - ETAPLAST, Zagreb
 EURO BENZ d.o.o., Zagreb
 EURO-ALFA d.o.o., Zagreb
 FAMY d.o.o., Zagreb
 FARMACIJA D.D., Zagreb
 FASADER d.o.o., Zagreb
 FEROMAT d.o.o., Zagreb
 Obitelj Franjić, Zagreb

- FUGAPLAST d.o.o., Zagreb
 Barbara Gajdek, Zagreb
 Štefanija Galijan, Zagreb
 GAMONT d.o.o., Zagreb
 Miroslav Ganjto, Zagreb
 GATING-92 d.o.o., Zaprešić
 GEOIZMJERA d.o.o., Zagreb
 GEOMETRICA d.o.o., Zagreb
 Nada Gojan, Zagreb
 Terezija Gorupić, Zagreb
 Marija Gospodnetić, Zagreb
 GRAD ZAGREB, Zagreb
 TE-GRADITELJSTVO, Zagreb
 GRADNJA ZAVELIM d.o.o., Zagreb
 Gradska knjižnica i čitaonica, Opatija
 Mijat Grgić, Dugo Selo
 Nevenka Grimani, Zagreb
 GRING d.o.o., Samobor
 GUMITEHNIKA, Zagreb
 Ivica Hajduk, Zagreb
 Franjo Halapir, Zagreb
 Vladimir Herljević, Zagreb
 HIDREL d.o.o., Novo Čiče
 HIDROMEHANIKA d.o.o., Zagreb
 Stjepan i Nevenka Hopp, Zagreb
 Josip Horvat, Zagreb
 HOTEL LAGUNA, Zagreb
 Ana Hovezak, Sesvete
 HRVATSKA SELJAČKA STRANKA, Zagreb
 HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR, Zagreb
 Darko Huić, Zagreb
 Petar Ilinić, Zagreb
 IN-ART d.o.o., Zagreb
 INGVEST d.o.o., Zagreb
 INSTALO MARKET d.o.o., Požega
 INSTALOGRAĐ-PROMET d.o.o., Zagreb
 INTERIER JURIĆ & DRUGI d.o.o., Zagreb
 Dragica Ivanković, Zagreb
 IZOPROM d.o.o., Zagreb
 Ružica Jakić, Zagreb
 Dr. Josip Jakšić, Zagreb
 Zdenka Jarnjević, Zagreb
 Dr. Duško Jelavić, Madrid, Španjolska
 Ivanka Jembrih, Zagreb
 Viktorija Jukić, Zagreb
 Iva Jurčević, Zagreb
 Janja Jurić, Zagreb
 Tona Jurić, Zagreb
 Krešo Kadlec, Sesvete
 Žarko Kajfeš, Zagreb
 Vladimir Kapš, Novoselec
 Barica Katalinić, Zagreb
 Katedra čakavskog sabora »LJUBO PAVE-
 ŠIĆ«, Škrlevo
 Dr. Mario Katić, Velika
 Iljko Katušić, Zagreb
 Katica Kefeček, Zagreb
 Nikola Keran, Vodice
 Ruža Kisić, Zagreb
 Dubravko Klenkar, Zagreb
 Ankica Kolar, Zagreb
 Marija Kolar, Zagreb
 KOLMAX d.o.o., Zagreb
 Dragutin Komorčec, Zagreb
 Konrad Dobmeier, Regensburg, Njemačka
 KONTAK d.o.o., Zagreb
 Juraj Kontent, Zagreb
 Anica Kopač, Zagreb
 KOPIR BIRO – BALEN, Zagreb
 Davor Korak, Zagreb
 Elvira i Nikola Korak, Zagreb
 Vera Kordić, Zagreb
 Ivica Kos, Novska
 Josip Kos, Toronto, Canada
 Milka Kosek, Zagreb
 Mladen Koščec, Zagreb
 Nikola i Nevenka Kovačević, Zagreb
 Midhad Kozica, Zagreb
 KRA-KARD d.o.o., Zagreb
 Ljubica Kreitmajer, Velika Gorica
 KRIMAR d.o.o., Zagreb
 Antonija Križančić, Zagreb
 Antun Kruljac, Zagreb
 Slavko Kulić, Zagreb
 Nevenka Kurelja, Zagreb
 Ante Kusturić, Virovitica
 Jadranka Kvasnička, Zagreb
 LADO, Zagreb
 Vladimir Lasić, Zagreb
 Ivanka Latinčić, Zagreb
 Antonija Lauš, Zagreb
 Ankica Lesar, Zagreb
 Obitelj Linardić-Vuksan, Zagreb
 LIPAPROMET d.o.o., Zagreb
 Zlatko Lojina, Zagreb
 Stanko Lončar, Zagreb
 Stipe Lucić, Domaslovec
 Luka Lucić, Rottweil, Njemačka
 Božena Lučić, Zagreb

- Helena Lukač, Zagreb
 Dr. Herbert Lukić, Zagreb
 Obitelj Lukšić, Jastrebarsko
 M.T.F. d.o.o., Zagreb
 Dipl. ing. Milan Majetić, Sesvete
 Ana Majstorović, Zagreb
 Boris Mance – Signal, Zagreb
 Zvonimir Mareković, Zagreb
 MAR-INVEST d.o.o., Zagreb
 Ana Markovinović, Zagreb
 MATERIJA d.o.o., Zagreb
 Tomislav Matković, Zagreb
 MOTORAD d.o.o., Zagreb
 Ivica Matošević, Zagreb
 Branka Medvedović, Zagreb
 Ana Meinhard, Schaafheim, Njemačka
 Tomislav Meštrić, Zagreb
 METALGIT d.o.o., Zagreb
 Josip Mihalić, Pušća
 Ivan Miklenić, Zagreb
 Vinko Mikulić, Zagreb
 Ljerka-Lela Milić, Zagreb
 MINISTARSTVO KULTURE, Zagreb
 Ivo Misir, Donja Pušća
 Jasna Misir, Kupljenovo
 Štefica Mišerić, Gutach i. Brisg., Njemačka
 Štefica Mišerić, Velika Gorica
 MLAĐAN-SERVIS, Zagreb
 MONTMONTAŽA D.D., Zagreb
 Nadica Mučnjak, Zagreb
 Anica Mudri, Zagreb
 Marijan Mudri, Zagreb
 Obitelj Muha, Zagreb
 Jelena Mušterić, Zagreb
 Milka Naglić, Zagreb
 NAUTILUS, Zagreb
 Dragica Nimmervoll, Zagreb
 NOTUS d.o.o., Zagreb
 Ana Novak-Berger, Zagreb
 Stanko Novina, Zagreb
 ORING-BETON d.o.o., Zagreb
 Gabrijela Orlić, Zagreb
 OŠ Andrija Kačić Miošić, Donja Voća
 OŠ Stjepan Debeljak, Ferdinandovac
 OŠ 22. lipanj, Sisak
 Franjo i Nada Pačić, Stuttgart, Njemačka
 PA-DORA d.o.o., Zagreb
 Vilko Pale, Konjščina
 Grad. zadruga PANTOVČAK, Zagreb
 PAPIRUS-ZAGREB d.o.o., Zagreb
 PASILAC d.o.o., Zagreb
 PASSAGE-GRADNJA d.o.o., Zagreb
 Zdravko Past, Zagreb
 Željko Pavičić, Mahićno
 Vlatko Pavić, Zagreb
 Tomislav Pavić, Jablanovec
 Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
 Stjepan Penić, Essen, Njemačka
 Jasna Perman-Hrgić, Oriovac
 Judita Pernar, Zagreb
 Gabrijela Pernicki, Zagreb
 PILETIĆ d.o.o., Zagreb
 Ivan Pišk, Zagreb
 Danica Poljičak, Zagreb
 Vjekoslav Popijač, Vukovina
 Žarko Požnjak, Jakovlje
 Ivica Preskar, Zagreb
 PRINT STUDIO d.o.o., Zagreb
 Kata Radačić, Zagreb
 Pavo Radibratović, Ston
 Jasna Radić, Ljubuški, BiH
 RAKOVČANKA d.o.o., Zagreb
 Ivan Rimac, Zagreb
 ROCKOKO STUDIO d.o.o., Zagreb
 Anita Sambolić, Zagreb
 SELKRON-PROJEKT d.o.o., Zagreb
 SIGNUM GRAFIKA d.o.o., Zagreb
 SIMI d.o.o., Zagreb
 SIMSON d.o.o., Zagreb
 Dragica Skender, Zagreb
 Božica Slaviček, Zagreb
 Č. s. Službenice milosrda, Zagreb
 Ante Smolić, Varaždin
 STI d.o.o., Zagreb
 Ivo Stipanović, Zagreb
 Vinko Stojanović, Zagreb
 STRABAG d.o.o., Zagreb
 STROPOGRAD d.o.o., Zagreb
 TISKARA STUBA d.o.o., Zagreb
 Stipe Sučić, Zagreb
 Paula Sukriški, Zagreb
 Paula Sunić, Zagreb
 Velimir Sunić, Zagreb
 Dr. Maja Svetina, Zagreb
 Ana Šagud, Zagreb
 Barica Šantek, Zagreb
 Darko Šćap, Zagreb
 ŠERIF EXPORT-IMPORT d.o.o., Zagreb
 Rado Šešelja, Zadar
 Slavica Šimek, Zagreb

Ivan Šimić, Samobor
 Obitelj Šimunović, Zagreb
 Marija Šišek, Zagreb
 Franjica Škaberna, Zagorska Sela
 Drago Škreblin, Zagreb
 Josip Špoljar, Zagreb
 Nevenka Štivić, Zagreb
 Dr. Vladimir Šubat, Zagreb
 Edo Šulj, Zagreb
 Ankica Šurbek, Zagreb
 Ivan Šutej, Zagreb
 Marijan Taučer, Zagreb
 TEHNOFILTER – Vesna Valentić, Vukovina
 TECHNOINŽENJERING, Zagreb
 TEHNOPUBLIC, Zagreb
 TECHNOZAVOD-MARUŠIĆ, Zagreb
 TIM KABEL d.o.o., Zagreb
 Katica Tomašegović, Zagreb
 Dragutin Tomašić, Zagreb
 Č. s. Agata Ulaga, Ljubljana, Slovenija
 Umirovljenici, Budimpešta, Mađarska
 Umirovljenici Plive, Zagreb
 UNIVERZAL d.o.o., Zagreb
 Dr. Roko Uvodić, Zagreb
 Vesna Valentić, Vukovina
 Mirko Valjak, Grubišno Polje
 Ive i Luca Vidić, Nin
 VIK-INŽENJERING d.o.o., Zagreb
 Dominik Vincelj, Zagreb
 Ana-Marija Vinković-Devčić, Zagreb
 Branko Vojnović, Zagreb
 Valentin Vražić, Donji Kraljevec
 Ante Vukorepa, Zagreb
 Dinka i Mirko Wurster, Zagreb
 Tan Sri Dato Francis Yeoh Socj, Kuil Lumpur,
 Malezija
 ZANATSKA ŠTEDNOKREDITNA ZA-
 DRUGA, Virovitica
 Sanja Zjakić Palijan, Zagreb
 Božica Zoko, Gradište
 Milan Zorjan, Zagreb
 Josip i Marica Zvonković, Canada
 Darinka Žilić, Zagreb
 Drago Živković, Orašje, BiH
 Petar i Mara Žuliček, Sveta Nedjelja
 Vera Župić, Zagreb
 Župni ured, Mala Gorica
 Župni ured, Mihovljan
 Župni ured, Petrijanec

Župni ured, Prišlin
 Župni ured, Velika Erpenja

Donatori u 2005. godini do 15. travnja 2005.

»AKO« - ELEKTROTEHNIČKO INŽE-
 NJERSTVO, Zagreb
 ADASIT d.o.o., Zagreb
 AGRONOMSKI FAKULTET, Zagreb
 AKING d.o.o., Zagreb
 APEX-TRADE d.o.o., Zagreb
 AUTOSERVIS ZAGREB d.o.o., Zagreb
 Dr. Vladimir Babuš, Zagreb
 Marija Badar, Zagreb
 Dora Barun, Zagreb
 Anđelka Belančić, Zagreb
 Josip Bobaš, Zagreb
 Bruno Brlek, Zagreb
 Ing Zvonimir Butković, Zagreb
 C.A.T.- COMPJUTORI, AUTOMATIKA,
 TEHNOLOGIJA, Zagreb
 COMEX TEHNOLOGIJE d.o.o., Zagreb
 CROATIA ELEKTRONIČKA INDUSTRI-
 JA, Zagreb
 Dr. Velimir Čapek, Zagreb
 Mato Čatić, Zagreb
 DOMAR, Zagreb
 DONIT TESNILA d.o.o., Zagreb
 Nenad Dvorneković ORTOPEDIJA BUCO,
 Zagreb
 EKONERG HOLDING d.o.o., Zagreb
 ELVEKO d.o.o., Zagreb
 Vjekoslava (Cvetnić) Felbapov, Zagreb
 Ivka Fijačko, Zagreb
 Mijo Gabrić, Zagreb
 Nenad Galović, Zagreb
 Vladimir Herljević, Zagreb
 HIDRAULIKA KURELJA, d.o.o., Zagreb
 Hrvatska katolička misija, Toronto, Canada
 Katica Ilić, Markuševac
 Mijo Iljkić, Zagreb
 INSTITUT ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKO-
 SLOVLJE, Zagreb
 INSTITUT ZA SIGURNOST ZAGREB D.D.,
 Zagreb
 Dr. Josip Jakšić, Zagreb
 Ankica Janković, Zagreb
 Krešo Kadlec, Sesvete

- Anđelka Knežević, Zagreb
 KONČAR – INŽENJERING ZA ENERGETIKU, Zagreb
 Mijo Kosek, Zagreb
 Stjepan Krivić, Bjelovar
 Stjepan Križaj, Velika Gorica
 Antonija Križančić, Zagreb
 Pavao Krolo, Zaprešić
 Servis LEINWEBER, Zagreb
 Anica Lipovac, Zagreb
 Milan Majetić, Sesvete
 Daromir Mance, Zagreb
 MARSA d.o.o., Zagreb
 Martina, Iva, Ana i Helena, Zagreb
 Vinko Medić, Zagreb
 MEGATREND d.o.o., Zagreb
 Ivan Misir, Pojatno
 Darko Mlinarić, Zagreb
 Obitelj Mušterić, Zagreb
 Anka Novak-Berger, Zagreb
 NUCLEUS D.B.M. d.o.o., Zagreb
 Ljiljana Ogurek-Ercegović, Zagreb
 Osn. škola Sv. Đurđ, Sveti Đurđ
 PA-MIL GRAFIKA d.o.o., Zagreb
 Željko Pavičić, Mahićno
 Vera Pesjak, Zagreb
- PETRIX d.o.o., Zagreb
 Ivan Režek, Velika Erpenja
 SAGENA INFORMATIČKI INŽENJERING d.o.o., Zagreb
 Sakralni odsjek, Zagreb
 Dragica Skender, Zagreb
 Gorgana Smintić, Zagreb
 Kristina Starčević, Zagreb
 Paula Sunić, Zagreb
 Velimir Sunić, Zagreb
 Goran Šafar, Zagreb
 Darko Šćap, Zagreb
 Slavica Šimek, Zagreb
 Obitelj Šimić, Samobor
 Obitelj Šimunović, Zagreb
 Marija Šišek, Zagreb
 Franjica Škaberna, Zagorska Sela
 TEMP-STAR d.o.o., Zagreb
 TIRS d.o.o., Zagreb
 Učenici XVIII. gimnazije, Zagreb
 UDRUGA PRIJATELJA CVIJEĆA, Zagreb
 Dr. Roko Uvodić, Zagreb
 VESTIGO d.o.o., Zagreb
 Ive i Luca Vidić, Nin
 Renata Vinšek, Zagreb
 Prof. Petar Vrkljan, Zagreb

Osim ovih darovatelja postoji još mnogo veći broj onih čija imena nisu u ovom popisu, jer oni to ne žele ili nam nisu dostavili svoja imena. Isto tako postoji i velik broj darovatelja koji su svoj dar dali u više navrata.

Svima zahvaljujemo.

Svake prve nedjelje u mjesecu u 10 sati u katedrali služimo svetu misu za sve darovatelje, za njihove potrebe i na njihove nakane.

Kao izraz zahvalnosti spremni smo u naš časopis besplatno uvrstiti oglasne poruke i reklame svakog darovatelja.

Katedrala je prvi i najveći spomenik vjere i kulture hrvatskog naroda. Ona je znak raspoznavanja našeg grada i domovine. Svaki dar za obnovu katedrale je dar za domovinu i zato višestruko velik.

TE-GRADITELJSTVO d.o.o.

ZA PROJEKTIRANJE I IZGRADNJU
 GRAĐEVINSKI INŽENJERING
 10000 Zagreb, Ribnjak 28

Tel./fax: 01/4852-194, 4817-487



- ELEKTROSTATSKA
PLASTIFIKACIJA
- IZRADA METALNOG
NAMJEŠTAJA

»BLAŽEVIĆ« d.o.o.

Proizvodno, uslužno i trgovačko poduzeće
 10250 ZAGREB - JEŽDOVEC, Mikulini b.b.
 tel. 01/3371-533, 6560-045, fax. 01/3371-553
www.blazevic.hr, e-mail: blazevic@blazevic.hr

DAVOR BLAŽEVIĆ

STAN:
 10437 BESTOVLJE - Rakitje
 Rakitska cesta 153
 tel. 01/3371-553



klesarstvo

Stipo Lucić

DOMASLOVEC, Željeznička 6, 10430 Samobor
 Telefon: 01/3380-120, 3380-121, fax: 3380-126
 SVETA NEDELJA 10431, Industrijski odv. bb
 Telefon: 01/3373-222, 3373-224, fax: 3373-223

www.stipe-lucic.com



MODNI ATELIER

Vesna i Drago Muhić

Nataša

Boutique:

Vlaška 31, 10000 Zagreb, Croatia
 Tel: (01) 48 17 576, Fax: (01) 48 14 582
 Mob: 091 48 17 576
 Mob: 091 46 35 428

E-mail: drago.muhic@zg.htnet.hr

Atelier:

Branjugova 2, 10000 Zagreb
 Tel: (01) 48 17 576

Privat:

Jurkovićeve 20, 10000 Zagreb
 Tel: (01) 46 35 428



OBRT ZA CENTRALNO GRIJANJE
 PLIN I TRGOVINU

DARKO ŠĆAP

Zagreb, Nova Ves 70
 Tel/fax: (01) 46 66 614
 Telefon: (01) 46 67 307



TOPLINA

d.o.o. za proizvodnju, usluge i trgovinu
 ZAGREB, Nova Ves 70, tel/fax: (01) 46 66 614, tel. (01) 46 67 307

- CENTRALNO GRIJANJE
- PLIN
- PRODAJA OPREME
 ZA CENTRALNO GRIJANJE

**MOREM, KOPNOM, ZRAKOM
POD NAŠIM ZNAKOM**

MEĐUNARODNO OTPREMNIŠTVO - INTERNATIONAL FREIGHT FORWARDERS



www.trast.hr



DINATRONIC d.o.o.

**ZA PROJEKTIRANJE, GRAĐENJE I TRGOVINU
VRBOVEC, Ivana Mažuranića 2**

**ELEKTROMONTER – ZORJAN
ELEKTROINSTALACIJSKI RADOVI**

10040 Zagreb, Lovrakova 23, Poslovni prostor 10040 Zagreb, Dubljevička 57

Tel. 01-2931-252, fax 01-2931-251, mob. 098-489-335

Izvodi:

- elektroinstalacije jake i slabe struje
- gromobranske instalacije
- strukturno kabliranje za kompjutore
- protuprovalni sustavi
- portafonske i video instalacije
- telefonske instalacije
- održavanje postojećih el. instalacija

USLUGE PRANJA, ČIŠĆENJA I ODRŽAVANJA GROBOVA

Nova Ves 11, Zagreb

PRAONICA "CENTAR KAPTOL"
NOVA VES 11, 10000 ZAGREB
TEL: 01/4860 151, MOB: 091/2514 009

DUBRAVKO DONČIĆ
MOB: 091/2502 172
mail: info@autopraonica-zagreb.hr

www.autopraonica-zagreb.hr

INTERIJER

JURIĆ & Co. d.o.o.

POSLOVNICA I:

Paromlinska 49
10000 Zagreb, Hrvatska
tel: 01/6112 421

fax: 01/6170 538

Prodaja:

tel: 01/61 59 184

POSLOVNICA II:

Karlovačka cesta 36c
Blato
10000 Zagreb, Hrvatska
tel: 01/65 42 331
fax: 01/65 42 332
interijer.juric@zg.hinet.hr

grafička priprema i oblikovanje, offset tisk, knjigovežnja, dorada...

offset MARKULIN

Lukavec, Dolenska 32 • Telefon: 01 6234-666



ZDRAVSTVENA USTANOVA ZA NJEGU I REHABILITACIJU "ZORICA"

- zdravstvena njega u kući i stacionaru
- fizikalna terapija i rehabilitacija
- smještaj u **Stacionar** - GRAČANI
- sanitetski prijevoz od 00-24 h



ZAGREB, Križanićeva 16
Od 7-15 h
Tel./fax: 01/4554 127, 4553 331, 4553 227
U hitnosti: **098/388 564**, (098/388 563)

CENTAR ZA POMOĆ I NJEGU "ZANI"

POMOĆ U KUĆI - DOMAĆINSKI POSLOVI -
DOSTAVA NAMIRNICA - OBROKA
Od 7-15 h. tel/fax: 01/4556 152



IZABRAN NOVI PAPA: BENEDIKT XVI.



U utorak 19. travnja 2005. izabran je 265. nasljednik sv. Petra njemački kardinal Joseph Ratzinger, koji je uzeo ime Benedikt XVI.

Papa Benedikt XVI. boravio je u Hrvatskoj 2001. godine kada je kao pročelnik Kongregacije za nauk vjere sudjelovao na međunarodnom znanstvenom skupu kojim je obilježena 20. obljetnica smrti kardinala Franje Šepera. Prvog dana simpozija kardinal Ratzinger je u srijedu 7. studenoga 2001. predvodio na latinskom jeziku misno slavlje u zagrebačkoj kate-

drali te se zadržao u molitvi na grobu bl. Alojzija Stepinca i svoga prethodnika kardinala Franje Šepera. U četvrtak 8. studenoga hodočastio je i u Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke u Mariju Bisticu, gdje je također predvodio misno slavlje i pohodio bistrički Karmel.

Kardinal Ratzinger prvi je put boravio u Zagrebu kao predstavnik Njemačke biskupske konferencije, tada još kao Münchenski nadbiskup, sudjelujući u pokopu Franje Šepera u zagrebačkoj prvostolnici 5. siječnja 1982. godine.



Kardinal Ratzinger u zagrebačkoj katedrali. 7. studenoga 2001.